

3. lpp. Ko cits no cita var pašpikot.

4. lpp. Āfrikas cūku mēris un suņu čipēšana.

7. lpp. Brīvībā notiek brīnumi. Rudīte Rēriha, Kolkas pūtēju orķestra vadītāja.

8. lpp. Ekoskola Kurzemītē: mūsu spēks ir sadarbība.

9. lpp. Lai vilks paēdis un kaza dzīva.

11. lpp. Rožu slepkava.

Redaktora vārdi

Par ievibrēšanu

Šī numura lielajā sarunā Kolkas pūtēju orķestra vadītāja Rudīte Rēriha saka: «Noteikti gribu pateikt: lai mani orķestranti zina, ka orķestrī jāspēlē ar visu sirdi un dvēseli, un tas ir vairāk, nekā tikai pareizi kustināt taustiņus. Vispirms, mēs paši jau esam instrumenti. Jāļauj, lai mūzika plūst mums cauri. Caur sirdi, caur visiem mūsu būtības slāņiem. Un tad, kad paši skanam, tad ievibrējam arī citus. Kad patiesi tā darām un dzīvojam, tas ir milzu spēks. To es jūtu».

Līdzīga doma izskanēja pavisam citā sarunā — bērnudārzā, ekoskolā Kurzemītē. Kā mēs ar savu būtību, ar smaidu, ar gudrām izvēlēm ietekmējam citus — reizēm pat ļoti tālu. Mācība, kas jāapgūst no mazotnes.

Ko te piebilst? Pareiza ir atziņa, ka līdzīgi notiek arī pretējā gadījumā, proti, kad esam vienaldzīgi, dusmīgi, greisirdīgi, skaudīgi, augstprātīgi. Arī tad ievibrējam. Jebkurā orķestrī.

Alnis Auziņš

Dzeja, Miķeļdienas tirgus, Knuts, Kolka

24. IX Kolkas tirgus placī pie pamestās *Baltijas zivs* ēkas lustīgā dzejas un tirgus jaukumā — šim vārdam šie divas nozīmes! — skanēja dziesmas, uzvirvoja zupa un vārsmas, šķindēja nauda un karotes un plaukšķēja aplausi.

... Vēl tikai astoņi un piecdesmit piecas minūtes, vēl nekas oficiāli nav sācies, bet tirdzinieki jau ieņēmuši labākās vietas, skaļruņos skan pagājušā gadsimta trīsdesmito gadu grāvēji, uz ugunsкура jau vārās lielais zupas katls, pircēji gan diņģējas, gan ķer pēc maciņiem, bet Dzintru Tauniņu pieķeru, mācoties dzejoli. Nu gluži kā skolēns vai students brīdi pirms eksāmena!

Tad arī dzejas tirgus jeb tirgus dzeja sākas. Toni visam uzdod namamātes, tirgus sievas un kā tūlīt atklājas, arī slepenas dzejas mīļotājas Inora Sproģe un Dzintra Tauniņa. Miķeļdiena ar tirgu klāt, bet ko darīt, ja pietrūkst naudas dikti kārotas preces iegādei? Jāvelk no atmiņu apcirkņiem ārā kāds dzejoļis! Jo, lai gan īstu dzeju nekādā naudā neizteiksi, no otras puses raugoties, var taču to iemaiņīt pret kādu mantu!

Nu viss iet valā riņģu ņegu. Dūšīgākie nebaidās ņemt rokās mikrofonu un skandēt, šķiet, jau pirms daudziem gadiem, it kā par šo pasākumu tieši domājot, iemācītas dzejas rindas. Manuprāt, viskošāk iznāk Tabitai Runcei — izteiksmīgi, ieliekot priekšnesumā savu balsi, vaibstu spēli un pārējo ķermeņa valodu, Tabita skandē Frici Bārdi. Bravo, un žēl, ka Bārda to nedzird!

Taisnība, ne jau visiem var būt tik laba atmiņa, nedz arī aktieriskie dotumi, tāpēc Inora un Dzintra ir parūpējušās un atvieglājušas dzejas lasīšanas uzdevumu gluži visiem literatūras un reizē dažādu labu mantu un kārumu cienītājiem. Tā kā šis ir dzejnieka Knuta Skujenieka jubilejas gads, tad sagatavoti gaviļnieka dzejoļi, kurus tik atliek pienācīgi celt priekšā. Pēc nelielas tielešanās — tikai skata pēc! — šādam pārbaudījumam piekrist arī šo rindiņu autors, balvā saņemot Knuta Kolkas kabaci.

Dzeja mijas ar Kolkas sievu sparīgo dziedāšanu — gan par lauku gurķi, gan par to, ka ēst gribas ne vien izbadējušamies vella kalpiem, bet arī visiem pārējiem ļaužiem, — zupa tikmēr virst!

Un kur nu vēl paši tirdzinieki un andeļi! Tabita, kas tik dūšīgi un sekmīgi jau divreiz skandējusi dzeju, piedāvā gan tradicionālas rotas — viņa taču ir ādas māksliniece! —, gan īpatnējas piemiņas lietas — no jūras izskalotus kociņus, kas aprakstīti ar dažādām atziņām un vēlējumumiem.

Mārtiņrožu galdiņš — tā savu produktu priekšstādi nodēvē Kolkā un visur citur Latvijā, kur klausās *Latvijas Radio 2*, pazīstamā

Ilze Soja — uzrunā ar viltotajiem nēģiem. Man uzreiz siekalas saskrien mutē. Kopš bērnības zinu, kas ir falšais zakis, bet kā garšo neīstie nēģi? Ilze jau dāsni sāk klāstīt kulinārijas šedevra tapšanas aizkulises, un es nemaldīgi saprotu, ka man tas jāiegādājas.

Pie cita galdiņa nopērkamas kaimiņciemā Pitragā lasītas dzērvenes un tepat Kolkā cep-ti žograusi. Bet pavisam mazītiņas tirgus sieviņas piedāvā gardas plātismaizītes tiem, kas pavārgāk brokastojusi un nespēj sagaidīt dižzupu.

Bet pārdošanai un poēzijai pa vidu — jautras sacensības. Jaukto pupiņu lasīšanā iesaīs-

tās Kolkas pagasta pārvaldes vadītājs Aldis Pinkens un divas dāmas. Būtība šāda: baltās un tumšās pupiņas tiesneši sajauc kopā, un dalībniekiem katram savā bļodiņā atsevišķi jāizlasa visas baltās. Kas pirmais beigs, to arī pasludinās par uzvarētāju. Lai arī viena kundze ļoti šarmanti šmaucas, ieberot sauju nešķīroto pupiņu sev kabatā, uzvar tomēr taisnīgums un Aldis, apliecinot, ka pārvaldniekam ir veikli pirksti un nebūt ne visi vīrieši ir daltoniķi. Balvā — lielākā dārza oga, dzeltena un krietni prāva. Pusziemu varēs ēst un cienāt kaimiņus.

Vēl bērni, skaitot pantiņus, izmēģina laimi laimes akā, un tad jau teju neizturami nāsis sāk kutināt zupas smarža. Dīvainā kār-

tā — pupiņu zupa. Smeķīga un sasildoša, īsti iederīga vēsīgajā rudens priekšpusdienā.

Bet no Knuta Skujenieka citētājiem īsdzejoļiem lai šie par prieku klāt nebijušajiem lasītājiem tiek divi.

«Zābaks paliek zābaks arī Parīzē».

«Aizved mani uz Slīteres siliem un tur arī atstāj».

Pārdomas rosinoši visiem, kas vieglprātīgi grasās braukt uz Parīzi un Slīteres siliem.

Padies tiem, kas sevi atstājuši Kolkā — Inorai, Dzintrai, Aldim, visiem tirgotājiem, pircējiem un poēzijas cienītājiem!

Alnis Auziņš

Alda Pinkena foto

Dundagā

29. X, Leģendu naktī, teiksmainā Dundagas pils no plkst. 20.00 līdz 23.00 atkal atklās savus noslēpumus, un ikvienam būs iespēja šajā vakarā izbaudīt pils īpašo gaisotni *Ko nes sevī pils mūri?*. Šoreiz pils stāstus ieraudzīsim eksterjerā, kas ietīts lāpu un sveču gaismā, ugunsкура dūmos, tējas un karstvīna smaržās. Aicinām apmeklētājus pasākumam arī sagērbties silti. Leģendas par brīvu, bet kāda kapeika makā noderēs vakara baudīšanai.

11. XI Lāčplēša diena. Plkst. 17.00 aicinām lāpu gājienā no vidusskolas, plkst. 17.30 laukumā pie pils piemiņas brīdis pie ugunsкура.

Katru gadu Lāčplēša dienā ļaudis visā Latvijā iededz neskaitāmas sveces, pieminot Latvijas valsts armijas uzvaru pār Rietumkrievijas brīvprātīgo armiju jeb tā saucamo Bermonta karaspēku 1919. gada 11. novembrī un godinot Latvijas brīvības cīnītājus.

Pieminot Latvijas Brīvības cīņās kritušos, aicinām ikvienu iedzīvotāju iedegt sveces liesmiņu māju logos!

Kolkā

22. X plkst. 13.00 tautas namā pensionāru apvienība *Sarma* aicina uz rudens balli. Spēlēs *Kurzemnieces*.

11. XI Lāčplēša diena. Plkst. 18.00 lāpu gājiens no *Delfīniem*. Plkst. 18.20 piemiņas brīdis pie tautas nama. Svētku uzrunas, dziesmas, ugunskurs un karsta tēja. Plkst. 19.00 Dzintras Gekas dokumentālā filma *Dieva putniņi*.

Ko tie nospriež, tas paliek

Domes sēdē 22. septembrī

Nolēma bezstrīda kārtībā piedzīt 183,70 € nekustamā īpašuma nodokļa parādu par īpašumu *Pāces iela 5* Dundagā, 69,50 € par īpašumu *Mārtiņi* un 17,79 € par īpašumu *Ozolkalni*.

Piešķīra papildus 3897 € no Kultūras pils budžetā papildus ienākušajiem līdzekļiem Dundagas Mākslas un mūzikas skolas mācību klases — pils 3. stāva telpas nr. 118 — vienkāršotai atjaunošanai.

Noteica novada pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogiem pārejas periodā 620 € algas likmi un no budžetā papildus ienākušajiem līdzekļiem piešķīra 1887 € bērnu darza *Kurzemīte* pedagogu darba samaksai atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem nr. 445 *Pedagogu darba samaksas noteikumi*.

Atļāva ierīkot apgaismojumu Šlīteres ielā

par 2324,32 €.

Nolēma grozīt Centrālās administrācijas struktūru: no 2. XII likvidēt Dundagas novada pašvaldības Centrālās administrācijas struktūrvienību *Avīze «Dundadznieks»* un amatu *redaktora vietnieks*, to vietā izveidojot *Sabiedrisko attiecību nodaļu* un amatu *sabiedrisko attiecību nodaļas vadītājs*; likvidēt *Nekustamo īpašumu apsaimniekošanas* un projektu ieviešanas nodaļu un amatu *nekustamā īpašuma apsaimniekošanas speciālists*, to vietā izveidojot jaunu amatu *Saimnieciskajā dienestā — saimniecības pārzinis*. Līdz ar to apstiprināja grozījumus pašvaldības nolikumā, no jauna apstiprināja Centrālās administrācijas un Saimnieciskajā dienesta nolikumus un pieņēma zināšanai Centrālās administrācijas struktūrvienību reglamentu projektus,

kā arī grozīja amatu katalogu.

Noteica, ka Iepirkumu komisijā ir 4 komisijas locekļi un izslēdza no komisijas finanšu speciālisti Zintu Eizenbergu — viņa paliek komisijā kā izpilddirektore.

Atbalstīja novada pašvaldības kā projekta partnera dalību projektā *UNESCO – tourism*. Paredzēja nodrošināt no pašvaldības budžeta līdz 99 808 € priekšfinansējumu projekta aktivitāšu īstenošanai laikam no 2017. gada janvāra līdz 2019. gada decembrim un līdz 14 971,20 € līdzfinansējumu projekta īstenošanai.

Apstiprināja jaunu valsts budžeta mērķdotācijas aprēķina un sadales kārtību *Dundagas novada vispārējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai*.

Atļāva izstrādāt zemes ierīcības projektu nekustamā īpašuma *Klajumi* sadalīšanai divās daļās. Apstiprināja zemes ierīcības projektu nekustamo īpašumu *Ūši* un *Jaunūši* zemes vienību robežu pārkārtošanai.

Nolēma no 22. IX iekļaut Administratīvajā komisijā Vizmu Lagzdiņu un par komisijas

priekšsēdētāju apstiprināja tās locekli Lindu Reimartusi.

Pašvaldības izpilddirektore Zintas Eizenbergas atvaļinājumā laikā par izpilddirektora pienākumu izpildītāju no 30. IX līdz 13. X iecēla pašvaldības Saimnieciskā dienesta vadītāju Andri Kojro, nosakot 30 % piemaksu no pašvaldības Saimnieciskā dienesta vadītāja mēnešalgas. Aizvietotājs veic arī Centrālās administrācijas vadītāja pienākumus. Pakļautību pār Saimniecisko dienestu no 30. IX līdz 13. X īsteno novada dome ar tās priekšsēdētāja starpniecību. Atļāva A. Kojro šajā laikā savienot Saimnieciskā dienesta vadītāja amatu ar pašvaldības izpilddirektora amatu.

Noteica šādus pastāvīgo komiteju sēžu norises laikus: Attīstības un plānošanas komitejas kārtējā sēde sākas katra mēneša otrajā ceturtdienā plkst. 9.00; Sociālo, izglītības un kultūras jautājumu komitejas kārtējā sēde sākas katra mēneša otrajā ceturtdienā plkst. 13.00; Finanšu komitejas kārtējā sēde sākas katra mēneša trešajā ceturtdienā plkst. 13.00.

Protokolu pārlūkoja Sandra Kokoreviča

Par Kolkas ūdenssaimniecību

Par ūdenssaimniecības pakalpojumu nodrošināšanu savā administratīvajā teritorijā atbild pašvaldība atbilstoši likumam *Par pašvaldībām*. Pašvaldība ar līgumu deleģē sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam sniegt ūdenssaimniecības pakalpojumus konkrētā teritorijā.

Kolkas ciemā šādus pakalpojumus sniedz SIA *Kolkas ūdens*, kas nodrošina deleģētā pakalpojuma izpildi saskaņā ar konkrētajam pakalpojumam izvirzītajām prasībām. Ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzējs var saņemt arī atlīdzības maksājumus, kas ir investīcijas sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas infrastruktūrā. Atlīdzības maksājumu aprēķina, kontrolē un pārskata, kā arī atlīdzības maksājuma pārmaksu novērš un atmaksā atbilstoši Eiropas Savienības (ES) un Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, kas nosaka prasības ES fondu līdzekļu pieprasīšanai ieguldījumiem ūdenssaimniecības sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju infrastruktūrā.

Pašvaldība kā SIA *Kolkas ūdens* kapitāldaļu turētāja kapitālsabiedrības pārvaldības un deleģētā pakalpojuma nodrošināšanai, arī tehniskā aprīkojuma uzturēšanai un atjaunošanai ir iecēlusi valdes locekli kā kapitālsabiedrības izpildinstitūciju. Valdes locekļa atbildība ir pildīt savus pienākumus kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Rūpība nozīmē vislielāko uzmanību, gan pieņemot

lēmumus, gan arī pildot ikdienas pienākumus. Pirmajā gadījumā rūpība nozīmē to, ka pirms lēmuma pieņemšanas valdes loceklis noskaidro visu iespējamo informāciju, uzklusa ekspertu un speciālistu viedokļus un veic citas darbības, kas nepieciešamas, lai pieņemtu atbilstošu lēmumu. Rūpības pienākums nozīmē arī pienākumus izpildīt laikus. Tas nozīmē arī saprast *ceļu*, kādā valde nonāk līdz konkrēta lēmuma pieņemšanai. Citiem vārdiem, tās darbības, kas objektīvi parāda, ka valdes loceklis ir izsvēris apstākļus, riskus, informāciju, novērtējis pieņemamā lēmuma racionalitāti no uzņēmējdarbības viedokļa, uzklauzījis speciālistus u.tml.

Līdz administratīvi teritoriālajai reformai ūdenssaimniecības attīstību plānoja katra pagasta robežās. Kolkas pagastam pirmā iespēja piesaistīt ES finansējumu bija 2005. gadā, kad Nacionālajā plānā varēja apgūt Eiropas Reģionālā attīstības fonda (ERAF) līdzekļus. Tomēr šī iespēja tika palaista garām, jo nebija apstiprināts pagasta teritoriālais plāns un, iespējams, nevarēja nodroši-

nāt projekta priekšfinansējumu. Tolaik arī neizstrādāja tehniski ekonomisko pamatojumu. Šie dati ir ņemti no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas interneta lapas, un tāds bija vispārējais stāvoklis Latvijā mazajos pagastos, kad būtībā trūka pieredzes lielu investīciju projektu apguvē.

Nākamā iespēja tikt pie ERAF finansējuma paverās 2010. gadā, kad SIA *Kolkas ūdens* iesniedza projekta iesniegumu *Ūdenssaimniecības infrastruktūras attīstība Dundagas novada Kolkas ciemā* projektu iesniegumu atlases 3. kārtai. Projekta iesniedzējs ERAF projektu īstenošanai ir ūdensapgādes un notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas pakalpojumu sniedzējs, tas arī iesniedz projekta iesniegumu, izdara iepirkumus, to skaitā iepirkumus projekta tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrādei. Tātad pašvaldības kapitālsabiedrības valdes loceklis kā kapitālsabiedrības izpildinstitūcija ir atbildīgs, lai darbi nekaivētos, lai visus procesus organizētu mērķtiecīgi, lai tos laikus virzītu galīgā lēmuma pieņemšanai pašvaldības domē. Sabiedrības izpildinstitūcijai vajadzētu būt ar stratēģisku redzējumu vismaz tuvākā nākotnē.

Atklāts paliek jautājums — kā turpmāk saimniekosim savās mājās? Darīsim paši vai gaidīsim *laimes lāci*?

Zinta Eizenberga, izpilddirektore

Labas pārvaldības saukļi sabiedrības informēšanai

2. Esi atklāts!

Labā pārvaldība nozīmē arī atklātību. Tas nozīmē, ka valsts un pašvaldības iestādei pēc savas iniciatīvas vai pēc cilvēka lūguma ir pienākums nodrošināt, lai sabiedrībai būtu pieejama informācija, kura ir iestādes rīcībā vai kuru iestādei ir pienākums radīt. Piemēram, cilvēkam ir tiesības prasīt informāciju par iestādes darbu, sniegtajiem pakalpojumiem, par iestādes paveiktā darba rezultātiem, iestādē nodarbināto personu skaitu, atalgojumu u.c. Šādas informācijas sniegšana nodrošina veiksmīgu valsts pārvaldes un cilvēku sadarbību un uzlabo labu pārvaldību.

Taču jāatceras, ka iestāde nedrīkst sniegt informāciju par citu cilvēku datiem.

Par kapličas labiekārtošanu un kādu dzīvokli

Novada dome ir saņēmusi apmēram 300 iedzīvotāju parakstītu vēstuli ar lūgumu labiekārtot kapliču pie Anstrupes kapiem. Skaidro Saimnieciskā dienesta vadītājs Andris Kojro.

— Kas ir vēstules būtība?

— To var izklāstīt vienā teikumā: iedzīvotāji lūdz šajā kapličā ierīkot saldētavu.

Savulaik, jau būvējot kapliču, secinājām, ka tur ir ļoti grūti dabūt elektrības pieslēgumu. Lieta tāda, ka pēdējais stabs jeb pēdējā tuvākā elektrības vieta ir pie *Puncu* mājām. Jau tad skaidrojām *Latvenergo*, kādas būtu iespējamās izmaksas, un tās bija ļoti lielas. Tagad, kad saņemām iedzīvotāju iesniegumu, painteresējamies vēl, un *Sadales tīkli* informēja, ka elektrības ievilkšana izmaksātu ar četrām nullēm rakstāmu summu. Attālumš nav pārāk liels, kādi 300 metri, bet izmaksas ir šādas. No *Garlauku* puses būtu vēl tālāk un vēl sarežģītāk. Saldēšanas iekārtai vajadzētu izbūvēt arī atsevišķu telpu, bet tas nav galvenais šķērslis.

Apsvērusi iespējamās risinājumus, pašvaldība piedāvā citu priekšlikumu, pie kura būtu vērts strādāt. Proti, Jaundundagā, 1905. gada ielā 4 — tas ir pie vecās slimnīcas, kur tagad iekārtots pansionāts — atrodas morgs. Tur ir trīs telpas, tur ir elektrības pieslēgums, tur varētu iekārtot saldētavu. Turklāt šī vieta vairāk uzlūkojama par Dun-

dagas centru nekā Anstrupe. Finansiāli tas nozīmētu daudz mazākas izmaksas, un no šejienes sasniedzami vairāki kapi.

Turpmāk līdzīgos gadījumos, kad pašvaldība saņem gana daudz iedzīvotāju parakstītu vēstuli, gribu tikties ar vienu pārstāvi un klātienē izrunāt visas lietas. Par šo lietu — skaidrs, ka saldētava būtu pakalpojums, par ko vajadzētu maksāt. Jāpasver, vai šādu pakalpojumu nevar dabūt kur citur. Talsos tāds ir pieejams. Vai tas ir ērti, vai nav, tas ir spriežams jautājums.

Ja kopīgi vienojamies, ka ierīkot saldētavu 1905. gada ielas ēkā ir racionāli, tad sagatavosim tāmi iekļaušanai nākamā gada pašvaldības budžetā.

— Vēl cits jautājums. Sabiedrība Dundagā esot ļoti noraizējusies, ka pašvaldība remontē savu dzīvokli. Kas šē sakāms?

— Tiešām nezinu, par ko tāds uztraukums. Pašvaldībai pieder dzīvoklis, un pašvaldība to remontē. Neko no zelta vai sudraba tur neievietojam. Dzīvoklis būs dzīvošanai derīgs, un kāds speciālists, ko pašvaldībai vajadzēs, tur varēs dzīvot.

Uzklausīja Alnis Auziņš

Pēc pieredzes lūkojot

Norvēģijas projekts

9. IX Rīgā Norvēģijas finansētā projekta *Lietpratīga pārvaldība un Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošana* noslēguma konferencē piedalījās arī mūsu domes priekšsēdētāja vietniece, vidusskolas angļu valodas skolotāja Andra Grīvāne. Iepriekš jau esam rakstījuši, ka projektā piedalījās 44 Latvijas pašvaldības, arī no Dundagas. Projekts sākās 2014. gadā, mūsu novads tajā iesaistījās no 2015. gada februāra.

Projekta mērķis ir stiprināt institucionālo jaudu un cilvēkresursu attīstību valsts, vietējā un reģionālā līmenī. Projekta primārā mērķa grupa ir pašvaldību politiķi un darbinieki, sekundārā — pašvaldību iedzīvotāji un valsts pārvaldes iestādes, pašvaldību apmeklētāji un uzņēmēji.

Projekta laikā izveidoti četri pašvaldību sadarbības tīkli: pašvaldību stratēģiskās vadīšanas tīkls, pašvaldību sociālā darba un veselības aprūpes pieejamības nodrošināšanas tīkls, pašvaldību sabiedrisko pakalpojumu un mājokļu politikas tīkls, pašvaldību izglītības un kultūras tīkls. Trīs no tiem sadaļti apakštīklos.

Latvijas Pašvaldību savienības (LPS) priekšsēdis **Andris Jaunsleinis** noslēguma pasākumā uzsvēra projekta lielāko vērtību: «Ikdiens darbs ir pierādījis, ka mēs par maz tiekamies, lai apmainītos ar pieredzi. Šis projekts parādīja, ka jākomunicē, meklējot labākos risinājumus».

LPS padomniece ārējo sakaru jautājumos **Ligita Pudža** atzīmēja, ka ieguldītais trīs gadu

darbs devis arī nozīmīgas idejas un pārliecību, ka visu iespējams paveikt pašu pašvaldību spēkiem, kā, piemēram, veidojot novadu mārketinga stratēģijas, veselības veicināšanas programmas utt.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs **Kaspars Gerhards** atzinīgi novērtēja LPS veikumu, īstenojot projektu, un Latvijas un Norvēģijas pieredzes apmaiņu.

Savukārt Norvēģijas vēstnieks Latvijā **Steinars Ēgils Hāgens** pauda prieku par iesaistīto Latvijas pašvaldību kuplo skaitu, Norvēģijas valdības vārdā apsveica projekta īstenotājus ar tā veiksmīgu noslēgumu un izteica cerību, ka paveiktais darbs dos lielu ieguldījumu Latvijas pašvaldību veikspējas uzlabošanā.

Tāpat kā iepriekšējās reizēs par projektu lūdzām pastāstīt Andru Grīvāni, īpaši par tā ieguvumiem ilglaicīgā skatījumā.

— Projekts sakņojas norvēģu pieredzē, un to veido vairākas daļas. Viena no tām saucas mācīšanās salīdzinot (*benchlearning*). Piemēram, LPS vāc statistikas datus no visām ie-

saistītajām pašvaldībām par kādām konkrētām jomām — mājokļu apsaimniekošanā, izglītībā u.c. Pēc tam visi var mācīties salīdzinot. Kā atzina LPS vecākais padomnieks, eksperts Māris Pūķis, darāmā vēl daudz, bet ideja ir laba — kā vienus un tos pašus darbus un problēmjautājumus risina dažādās pašvaldībās,

Tā ir viena sadaļa. Otrā — pašvaldības dalās sadarbības tīklos pa jomām. Projektā bija četri tīkli, mēs iesaistījāmies izglītības tīklā. Sākotnēji bija divi tīkli: mazo skolu problēmas un skolotāju motivācijas un skolu apsaimniekošanas tīkls. Beigās abi tīkli apvienojās vienā. Bija vēlams, lai katra pašvaldība būtu pārstāvēta ar vienu politiķi un vienu izglītības speciālistu. No mūsu pašvaldības bijām es un Dinārs Neifelds. Notika sanāksmes un semināri, kuros pašvaldības sapulcējas un apmainās pieredzē, aplūko problēmjautājumu, pieaicina ekspertus un mēģina rast risinājumus.

Sākotnēji tās bija vienas dienas sanāksmes, bet pēdējā laikā par ļoti labām atzina divu dienu sabraukumus. Tajos vienmēr bija priekšstādes un pozitīvo piemēru apskate, bet vakarā — neformālā daļa. Divu dienu pulcēšanās bija Liepājā, Daugavpilī, Valmierā, Alojā, noslēgums — Zaļeniekos.

Aplūkojamās jomas bija visdažādākās, kā mazo skolu attīstības scenāriji, mūsdienīga mācību vide, pašlaik ļoti aktuālā — kompetencēs balstīta izglītība, radoša pieeja izglītības procesam, karjeras izglītība un pieaugušo izglītība, iekļaujošā izglītība, darba vidē balstīta izglītība, skolu pieejamība, arī skolē-

atrodas vecā mājā. Pašlaik gan pati ekspozīcija izvietota citā ēkā, bijušajā kūtī. Muzeja namā dzīvo tā vadītāja un tajā glabājas muzeja krājumi — arī te varam vilkt paralēles ar Dundagu. Un vēl kāda sakritība. Ļoti aizrautīgi par savu slaveno novadnieku stāstīja atraktīva gide, septiņdesmitgadīga kundze. Uzreiz nāca prātā mūsu Aina Pūliņa!

Apmeklējam luterāņu baznīcu. Ar tās vēsturi iepazīstināja draudzes pērminderis. Uz kāpām zvanu tornī, kas ir augstākais punkts

nu pārvadāšana, — par mūsu gadījumu ar vienu audzēkni bija dzirdējusi gandrīz visa Latvija.

Projekta noslēgumā katrai pašvaldībai bija jāiepazīstina kolēģi ar kādu izstrādātu dokumentu konkrētā izglītības jomā, ko uzskata par problemātisku vai citādā ziņā nozīmīgu. Pašvaldības bija pievērsušās dažādām jomām, gan izvērstām, kā izglītības attīstības stratēģija, gan atsevišķām šaurākām jomām. Mūsu novada izglītības speciālists Dinārs Neifelds bija aplūkojis iespējamās problēmas un risinājumus iekļaujošajā izglītībā Dundagas novadā un to arī Zaļeniekos prezentēja.

9. IX Rīgā pulcējoties projekta dalībniekiem, ekspertiem un Vidzemes augstskolas pārstāvjiem, visi vienprātīgi atzina, ka visvairāk izdevusies ir sadarbības veidošana starp dažādu Latvijas pašvaldību pārstāvjiem. Speciālisti bieži vien dara vienu un to pašu darbu, risina vienu un to pašu problēmu, atkal un atkal no jauna izgudrojot divriteni, lai gan daudz vienkāršāk un lietderīgāk būtu izmantot to kolēģu pieredzi, kas jau ir atraduši veiksmīgu risinājumu. Tāpēc visi atzina — lai gan Norvēģijas finansējums beidzas, izveidotie sadarbības tīkli noteikti ir saglabājami. Šādam turpinājumam visi ir ieinteresēti. Arī izglītības tīkls vienotās oktobra otrajā pusē tikties atkal, šoreiz Rēzeknē. Iespējams, ka projekta sākotnējā doma bija mazliet cita, bet tas, kā tā ievirzījās, pašiem dalībniekiem šķiet lietderīgi un saistoši.

Alnis Auziņš

Mednis pie pūces jeb Putnu pašvaldības salido Neretā

Pirmais *putnu pašvaldību* salidojums notika 2002. gadā. Ideja reizi gadā pulcēties pagastiem un pilsētām, kuru ģerbonī attēloti putni, pieder Gulbenes novada domes priekšsēdētājam Nikolajam Stepanovam. Mājestēvu lomā ik gadu iejūtas kāda no *putnu pašvaldībām*, un parasti ierodas 15 līdz 20 pašvaldības. Pirms diviem gadiem citus Latvijas *putnus* uzņēmām arī mēs, dundadznieki, kas lepojamies ar savu medni. Jubilejas, piecpadsmitais salidojums šogad notika 16. IX Neretā. Par to lūdzu pastāstīt mūsu delegācijas pārstāvi, nekustamo īpašumu speciālistu Gunti Kārklevalku.

— Kas pārstāvēja mūsu novadu? Un kas Nereta ir par putnu?

— Nereta ir pūce. Mūsu delegācijā ietilpa domes priekšsēdētājs Gunārs Laicāns, izpilddirektore Zinta Eizenberga, Ilze Pirvite un Ieva Legzdiņa no grāmatvedības, Klientu apkalpošanas centra vadītāja Dace Kurpniece, Saimnieciskā dienesta vadītājs Andris Kojro un es. Man pašam tas bija ceturtais salidojums.

— Kā tu raksturotu šādu tikšanos jēgu?

— Pašvaldību darbiniekiem ir nozīmīgi ik pa laikam satikties, apmainīties domām, paskatīties, kā dzīvo un strādā citur, nodibināt sakarus. Iepazīties, kā noris dažādi darbi, kā notiek iepirkumi, kā pašvaldība palīdz saviem uzņēmējiem, kā attīsta izglītības iestādes, kā aprīkoti muzeji. Šo uzskaitījumu var turpināt — tas atkarīgs no konkrētās pašvaldības piedāvājuma.

— Kāda bija pieeja — vai speciālists tikās ar speciālistu?

— Nē, šoreiz visus viesus sadalīja vairākās grupās, un katrai bija paredzēta piesātināta programma. Varu pastāstīt par savas grupas pieredzēto.

Vispirms jau nopriecājāmies, ka viņu pusē remontē ceļus. Iebraucot novadā, kilometrus 15 atjauno valsts ceļa posmu, luksofori lika uzkvēties. Neretas novadā ir četri pagasti. Mūs sagaidīja Ērberģes muižā, kas atrodas Mazzalves pagastā. Tur muižas kungu mājā gadiem ilgi darbojas Mazzalves pamatskola. Ap muižu ir parks, sporta laukums un neliela kopmītne.

Pēc tam mūs aizveda uz Baltijā vienīgo liellopu izsoļu namu. Tur izsola gaļas lopus — nevis lielos, bet tādus, kurus saimnieki negrib tālāk nobarot. Trīs četrus mēnešus vecus teļus zemnieki no Latvijas, Lietuvas un Igaunijas ved uz Neretu, bet pircēji uz izsoļu namu brauc no 10–12 valstīm. Izsoles notiek divreiz mēnesī, katreiz pārdod apmēram 1000 lopu. Saimnieks ir jauns, enerģisks, par savu lietu pārliecināts trīsdesmitgadnieks.

• *Starp abām skolas ēkām Neretā ir jauniešu iecienīts skeitparks.*

Gunta Kārklevalka foto

Neretas karogs jeb zīmols ir rakstnieks Jānis Jaunsudrabiņš. Imants Ziedonis ar saviem domubiedriem savulaik apmeklēja arī Neretu un var teikt, ka no jauna iecēlis Jaunsudrabiņu saulītē, atjaunojis vietējiem pašapziņu — mums ir tāds rakstnieks! Neretā ir Jāņa Jaunsudrabiņa vidusskola, muzejs, un viņi lepojas, ka vienīgajiem esot Jaunsudrabiņa iela. Tagad gan atklājies, ka šajā ziņā unikāli viņi nav. Vācijā, kur rakstnieks pēc Otrā pasaules kara pavadīja mūža novakari, arī kādai ielai dots Jaunsudrabiņa vārds.

Pie vidusskolas ir Jaunsudrabiņa piemiņeklis un piemiņas plāksne latviešu un krievu valodā. Neilgi pirms neatkarības atgūšanas kāds plāksni esot noplēsis, uzskatīdams, ka Jaunsudrabiņš bijis fašists. Plāksne ir atgūta un nolikta atpakaļ.

Apmeklējam Jaunsudrabiņa muzeju. Zināmā mērā tas līdzinās Kubalu skolai-muzejam,

Neretā — tas slejas 36 metrus. Baznīcas tornī rotā gailis, kas amatu apvienošanas kārtībā pilda arī vēja rādītāja pienākumus. Gailis ir atjaunots.

— **Protams. Putns taču, kaut arī ne pūcel**

— Nu ja. Interesanta nianse — svētdienās Neretas baznīcas zvans aicina uz dievkalpojumu, bet viņiem ir savdabīga tradīcija — katru sestdienu tas iezvana saulrietu. Stingri pēc kalendāra.

Baznīcu vietējie ir saglabājuši un saglabāši padomju laikā. Te lielākais nopelns toreizējam mācītājam, kas nav ļāvis dievnamā ierīkot graudu noliktavu vai ko citu.

Bijām arī keramikas darbnīcā. Tur visi, kas vēlējas, varēja no māliem darināt savas pašvaldības putnu.

— **Tad jūs katrs izveidojāt savu medni.**

— Nē, Dace vienīgā no mūsu delegācijas to mēģināja.

Bijām viņu vidusskolā. Arī te daudz līdzīgā ar Dundagu. Skolā mācās ap 300 audzēkņus, un tā ir sadalīta divās ēkās, metrus trīssimt viena no otras. Skolas lepnums ir lielisks sporta laukums, stadions ar mākslīgu segumu gan vieglatlētikai, gan basketbolam, simt metru skrējienā var skriet pa četriem celiņiem.

Starp abām skolas ēkām ir neliels, bet labi aprīkots skeitparks. Jaunieši tur labprāt pavada brīvo laiku. Centrā vairākās vietās redzējam bērnu rotaļu laukumus, tāpat pāris pludmales volejbola laukumus.

Mūsu Mazirbes skola vasarā atvēl telpas dažādām nometnēm. Arī Neretas vidusskola tā naski piepelnās. Liels atspazds šajā ziņā ir kvalitatīvais internāts. Interesanti ir tas, ka naudu, ko iestāde tādējādi nopelna, pašvaldība atļauj ieguldīt pēc skolas vadības ieskatiem vajadzīgos infrastruktūras uzlabojumos. Tā, piemēram, aktu zāles griestus rotā ļoti neparastas lampas, tādas nekur nebiju redzējis. Ziņas par novadu sniedz izgaismoti stikla paneļi.

Mājestēvi mūs iepazīstināja ar savu estrādi, kas atrodas uz nelielas saliņas. Soli pagaidām gan veci, bet neretnieki saviem spēkiem iekļājuši grīdu un par projekta līdzekļiem atjaunos estrādes aizmuguri un podestus.

Vēl paciešamies pie vietējās lauku uzņēmējas, kas gatavo dažādus mīkstos sierus. Viņa gan tos nepārdod veikālā vai tirgū, bet gatavo tikai, izpildot pasūtījumus.

— **Kādi vēl secinājumi?**

— Mēs reizēm sev kaisām pelnus uz galvas, sakot, ka viss ir slikti. Darāmu, izdarāmu, ne tik ātri paveicamu un arī vispār nepaveicamu darbu un jautājumu jau ir visiem. Arī no Neretas novada izbrauc ļaudis, samazinās bērnu skaits. Pasaules norises, kuras ļoti grūti ietekmēt.

Bet neretnieki neko nesūdzas un čakli piedalās dažādos projektos. Līdzīgi kā mēs ar šādi iegūtas naudas palīdzību viņi ir uzlabojuši savu ūdenssaimniecību.

Mēs priecājamies un lepojamies par savas vidusskolas bijušo audzēkņu brāļu Apsīšu rūpēm par savu skolu. Arī Neretas vidusskolas absolventi daudz atbalsta savu kādreizējo mācību iestādi. Viena šāda liecība — skaists karoga masts ēkas priekšā. Pie skolas arī izveidota piemiņas vieta tiem absolventiem, kas ir jau mūžībā. Šajā reizē tur aizdedzināja sveci par godu Gulbenes novada bijušajam vadītājam Nikolajam Stepanovam — *putnu pašvaldību* tikšanās idejas autoram.

Uzklausīja Alnis Auziņš

Pie mums, uz zemēm

Sargā pats sevi, tad...

Divi jautājumi noteikti ir svarīgi daudziem novada iedzīvotājiem — Āfrikas cūku mēris un obligātā suņu apzīmēšana, ievadot čipu. Lūdzu, lai tos skaidro Pārtikas un veterinārā dienesta Ziemeļkurzemes pārvaldes vadītājs Ivars Koloda.

Par Āfrikas cūku mēri

— **Ar Āfrikas cūku mēri (ĀCM) mežacūkas un mājas cūkas Latvijā slimo kopš 2014. gada. Pirms neilga laika mūsu puses zemnieki brīnījās, ka slimība vēl nav uzliesmojusi Kurzēmē. Tagad tas ir noticis — Daugava ir pārvarēta. Cik tas ir nopietni?**

— Kur nu vel nopietnāk! Beidzamais konstatētais uzliesmojums (mūsu saruna notika 12. IX. — *Red.*) ir Smārdes un Slampes pagastā. Tā tagad ir karantīnas zona, no Talsiem tikai 70 kilometru tālu. Vēl 30–40 kilometru, un Dundagas novads klāt. Pārlēcieni ir noticis no Baldones uz Smārdi...

— **Iespaidīgi, jo cūkas taču nelido.**

— Tieši tā. Tātad — cilvēka faktors. Tieši vainot nevienu nevaru, bet pilnīgi skaidrs, ka cilvēks ir sekmējis slimībai pārceļot. Turklāt mežacūku populācija Kurzemes pusē ir ļoti liela, līdz ar to daudz lielāka ir varbūtība, ka dzīvnieki var saslimt. Tas ir lielākais drauds. Līdzīgi ir cilvēkiem gripas laikā. Tad publiskos pasākumos iesaka nepiedalīties, jo pastāv liels risks saslimt. Ja dzīvosi mājās, tad visdrīzāk nesaslimsi.

— **Mežacūku ir papildnam. Bet cik daudz cūku novietņu ir Dundagas novada saimniecībās?**

— Pēc Lauksaimniecības datu centra (LDC) datiem, jūsu novadā ir apmēram desmit novietņu. Tas nav daudz. Iespējams, ka ir kādas saimniecības ārpus datu bāzes, kurās tur vienu divas cūkas. Aicinu gan visus reģistrēties LDC. Arī tādēļ, lai gadījumā, ja cūkas tomēr saslimtu ar ĀCM, īpašnieks nepaliktu pie sasistas siles. Proti, lai dabūtu kādu kompensāciju.

Taču pats pirmais un galvenais priekšnosacījums, lai izvairītos no cūku mēra, ir ievērot biodrošības pasākumus.

— **Skan nopietni, arī birokrātiski...**

— Tā izklausās, bet to var pateikt pavisam vienkārši. Mums ir labs sakāmvārds: sargā pats sevi, tad Dievs tevi sargās. Šajā gadījumā tas nozīmē ievērot noteiktus pasākumus: nedot cūkām zaļbarību, nedot zaļus kartupeļus, neturēt āra aplokos, kur var būt saskarsme ar mežacūkām. Tad risks saslimt ievērojami mazināsies.

Nesen piedalījies mācību seminārā. Tajā pieredzē dalījās Igaunijas pārstāvji. Viņi uzsvēra to pašu. Kaut vai tādas ābece patiesības: apliet zaļbarību ar verdošu ūdeni, kartupeļus novārīt! Nelaist svešas personas savā kūtī. Ja ģimenē ir mednieks, tad neiet ar medību drēbēm pie mājas cūkām. Kūtij ir savs apģērbs. Atceros savu vecomammu. Viņai priekšnamā bija pakarināts kūtij domāts ķitelītis. Tāpat kūts zābaki. Ar šo apģērbu un apaviem viņa nekad negāja ne uz māju, ne uz veikalu. Bet ko esmu redzējis Latgalē? Cilvēks ar to pašu apģērbu, ar kuru ir strādājis kartupeļu laukā, aiziet sakopt cūkas, ar to pašu atkal dodas uz veikalu.

Var teikt, ka biodrošības pasākumiem jāieiet asinīs, tie jāuztver tikpat pašsaprotami kā elpošana, — kā citādi mēs dzīvotu? Līdzko tu vienu noteikumu neievērosi, tā, ļoti iespējams, cūkas saslims.

— **Vai Dundagas novadā būtu nopietni jāsatraucas?**

— Jāuzmanās. Jāsatraucas ir Talsu novadam, te riska robežas paplašinās.

Riska zonas nosaka Zemkopības ministrija. Trešo jeb augstāko riska zonu nosaka, ja konstatē cūku mēra gadījumu mājas cūku novietnēs un savvaļas cūku populācijā. Trešās zonas Talsu novadā un vispār mūsu pusē nav.

Vairāki Talsu novada pagasti, kā Balgale, Ķūļciems, Lauciene, Strazde, Vandzene un Virbi, ir iekļauti tā saucamajā otrajā riskā zonā. Tā ir zona, kurā uzieta beigta mežacūka, kas slimojusi ar ĀCM, tātad savvaļas dzīvnieks.

Pirmā riska zona ir aizsardzības zona ap trešo vai otro riska zonu. Pirmajā riska zonā iekļauta Talsu pilsēta un vairāki tās pagasti, arī Dundagas novads.

— **Ko nozīmē atrašanās otrajā zonā, ko — pirmajā?**

— Ja otrajā zonā mednieks nometī mežacūku, tad, pirms to izmanto, vispirms jāizmeklē, vai cūka nav slimojusi ar ĀCM. Ieliek ruksi dzesētavā, asins paraugu atved uz PVD un saņem atbildi. Ja nav slimas ar ĀCM, tad drīkst izmantot. Ja ir, tad jāiznīcina.

Pirmās zonas medniekus, tātad arī jūsu novadā, aicinām pastiprināti medīt, jo mežacūku populācija ir liela. Jo vairāk to samazinās, jo būs labāk. Ir atbalsta programma sieviešu kārtas mežacūku nometīšanai. Pierādījumam jāizgriež sievišķie dzimumorgāni aste. Mednieki tā var arī piepelnīties. Otrajā zonā samaksa ir 30 € par asins paraugu, brīvajā zonā — 50 € par dzimumorgāniem.

— **Un Latvijas valsts mežu piedāvājums iegādāties dzesētavas bija jau pirms laba laika.**

— Taisnība, turklāt bija novadi, kas lepni atteicās, un tagad tie ir skaļākie blāvēji: kur lai cūkas liekam? Vēsā rudenī un ziemā jau nekas, bet karstā vasarā?

— **Mežacūku mums ir daudz. Kā vērtējat to piebarošanu?**

— Te interesanta ir īgauņu pieredze un uzskati. Igaunijā ir divi atšķirīgi viedokļi: vieni teic, ka piebarot ir slikti, otri, ka labi. Vispirms jāuzsver, ka jānošķir piebarošana no barošanas. Ja mednieku kolektīvs kaut kur mežā izgāž veselu kravu ar bietēm, ar kādām atsijām, tā noteikti nedrīkst rīkoties. Tas ir aizliegts! Likumā ir teikts, kādām jābūt piebarošanas vietām, barībai jābūt mucās, zināmā augstumā no zemes.

— **Kāpēc uzskata, ka piebarošana varētu būt vēlama?**

— Ja populācija barības dēļ pieturas vienā vietā un neklīst apkārt, tas savā ziņā ir pluss. Taisnība, ir arī otrs uzskats, ka piebarot tomēr nav labi.

Pērn biju aizbraucis pie kāda zemnieka jūsu novadā — viņš bija paziņojis par beigtu mežacūku. Skatos — viņa laukam kā ar ecēšām kāds būtu pārbaucis. Prasu, vai grasās ko kultivēt? Kur nu! Tur iznākušas no meža un uzdarbojušās kādas četrdesmit mežacūkas!

Slīteres Nacionālajā parkā kādreiz vispār nedrīkstēja medīt, tagad likumi ir grozīti un ar Valsts meža dienesta atļauju to drīkst.

Līdz šim jau valstī kopumā ir ļoti labi gājis, nekādas milzu saslimšanas dzīvniekiem nav bijusi. Nu ar to saskaramies.

— **Āfrikas cūku mēris. Pats nosaukums jau laikam rāda, ka šī slimība skar tikai cūkas.**

— Tā ir. Ar ĀCM slimo tikai mežacūkas, mājas cūkas un *Mangalica* šķirnes cūkas. Bet citiem mājlopiem ir savas specifiskas infekcijas slimības, tāpēc biodrošības pasākumi jāievēro arī, kopjot citus dzīvniekus, kā aitas, kazas. Runa ir par elementārām lietām. Svarīgas ir divas darbības — ievērot biodrošības pasākumus un pastiprināti medīt mežacūkas.

— **Jābūt tomēr gataviem, ka mežacūkas var saslimt ar ĀCM arī Dundagas novadā. Kā rīkoties pašvaldībai? Un kā — cilvēkam, ja viņš uziet beigtu mežacūku mežā?**

— Iedzīvotājam par šo atradumu jāzvina Valsts meža dienestam vai PVD. Savukārt pašvaldībām ir jāiedibina sava kārtība. PVD vairs nevelk ārā no meža kritušo dzīvnieku liķus. Mūsu darbinieki aizbrauc, paņem paraugu, un pašvaldībai jāgādā, lai liķus savāktu.

— **Ja ar ĀCM saslimst mājas cūkas?**

— Vispirms par to pašam saimniekam jāziņo PVD. Mēs noteiksim karantīnu, norobežosim teritoriju, ja vajadzēs, tad iesaistīsim ugunsdzēsējus, lai beigtās cūkas sadedzinātu, uz ceļiem dežurēs policija, lai neregis-

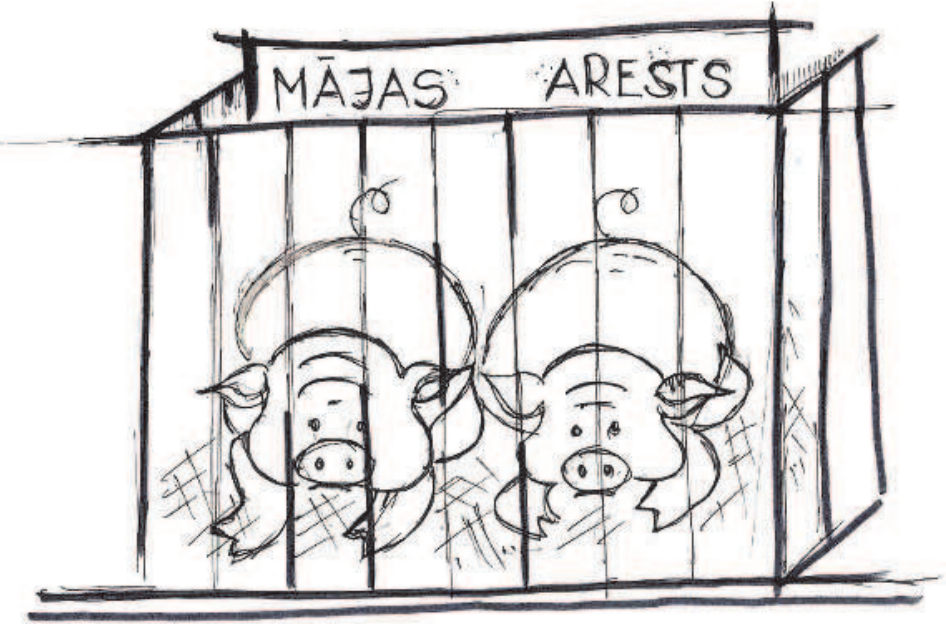
trētas cūkas nesāktu pārvadāt.

— **Slimā dzīvnieka gaļa nav lietojama, lai gan, to ēdot, cilvēks saslimt nevar?**

— Gaļa jāiznīcina. Jā, ĀCM neskar ne citus mājdzīvniekus, ne cilvēkus, bet cilvēki ar savu darbību šo slimību var izplatīt. Par biodrošības neievērošanu jau runājam. Bet arī tā — nokauj aizdomīgu ruksi, vetārstam vispār nepazīno, gaļu ieliek saldētavā. Pēc gada ņem ārā un taisa uzkodas, un ņogas izmet ārā. Slimība uzliesmo no jauna. ĀCM vīruss saldētavā uzglabājas vairāk nekā gadu.

Negribas jau tā mudināt, taču, ja cūkas vēl ir veselas, bet apkārt jau ir zināmi saslimšanas gadījumi un cūkas ir tuvu kaušanas stadijai, tad varbūt saprātīgāk ir laikus nokaut.

— **Vai nu ļoti stingri ievērot biodrošības pasākumus.**

Cūciski padomi

Iedzīvotājiem

Ja meža apmeklējuma laikā atrodat beigtu mežacūku, nekavējoties informējiet PVD Ziemeļkurzemes pārvaldi pa **tel. 63291660, 63291663, 63291662** vai sazinieties ar Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecību pa **tel. 63221070!**

Iebraucot Latvijā no trešajām valstīm, nevediet dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktus: gaļu un gaļas produktus, pienu un piena produktus! Tos konfiscēs un nodos iznīcināšanai. Neizvediet cūkgaļu un tās izstrādājumus no karantīnas teritorijas! Karantīnas teritorijā neievediet nezināmas izcelsmes gaļu, ja vien nav iespējams pierādīt tās izcelsmi — gaļai jābūt oriģinālā iepakojumā ar pievienotu pirkuma čeku!

Viesojoties saimniecībā, kurā audzē mājas cūkas, neejiet pie tām kūtī!

Dodoties mežā ogot vai sēņot, kā arī apmeklējot tūrisma vietas, nemetiet sviestmaizi vai citu pārtikas produktu atkritumus mežā vai ceļmalā! Pēc sēņošanas, ogošanas vai pastaigas pa mežu notīriet un nomainiet apģērbu un apavus! Ja uz mežu esat devies ar velosipēdu vai automašīnu, tad, atgriežoties mājās, ar ūdeni noskalojiet pārvietošanās līdzekļa riteņus!

Mājas cūku turētājiem!

Saimniekiem, kas savā novietnē audzē mājas cūkas pašpatēriņam un kuru novietnēs nobarojamo cūku skaits nav lielāks par desmit, jāievēro šādi biodrošības pasākumi.

Neturiet cūkas āra aplokos, tās var kontaktēties ar savvaļas un klaiņojošiem dzīvniekiem!

Dzīvnieku kopšanai izmantojiet tikai šim darbam paredzētu apģērbu un apavus, nelietojiet tos ārpus novietnes!

Pie ieejas novietnē dezinficējiet apavus, novietni regulāri tīriet un dezinficējiet!

Pārdomājiet, kur atrodas pakaiši, ruloni, salmu kaudzes. Tie var būt inficēti, ja tiem ir piekļuvušas mežacūkas!

Cūkām nedodiet zaļbarību un pagalmā pļautu zāli!

Mājas cūkām aizliegts izbarot virtuves

— Jā.

— **Un par āra aplokiem, kas kādreiz bija katrā lauku sētā, jāaizmirst.**

— Tieši tā. Šur tur jau vēl valstī tie ir sastopami. Piemēram, biju Piedrujas pagastā. Cūkas tur laukā, turpat kviešu lauks, turpat mežacūku taka... Ja saimnieks nav ievērojis biodrošības pasākumus, cūkas ir saslimušas un nobeigušās, tad kompensāciju arī nedabūs.

— **Bet, ja drošību ir ievērojis un dzīvnieki tomēr saslimuši?**

— Tad to vērtēs. Iespējams, saziņā ar Zemkopības ministriju.

Par suņu čipēšanu

— **Jāatzīst, ka arī no valsts puses ir pieļauta nekoncekvence un iedzīvotājiem ir jaukta**

atkritumproduktus, īpaši bīstami ir mežacūku izcelsmes atkritumprodukti!

Atgriežoties no meža pēc ogošanas, sēņošanas un medībām, notīriet apavus, īpaši to soles!

Sekoji cūku veselības stāvoklim. Ja cūkas neizskatās veselas, nekavējoties izsauviet veterinārārstu!

Dzīvniekiem jābūt reģistrētiem Lauksaimniecības datu centra datu bāzē. Dzīvnieku saslimšanas gadījumā tas atvieglos slimības uzraudzību un kompensācijas saņemšanu.

Medniekiem

Ievērojot vienkāršus higiēnas pasākumus medību laikā, ir iespējams ievērojami samazināt gan cūku mēra, gan zoonožu — cilvēkiem un dzīvniekiem bīstamu slimību — izplatīšanās risku.

Neatstājiet mežā medījumu blakusproduktus — iekšējos orgānus, ādu u.c.!

Mazgājiet un dezinficēt medību aprīkojumu, drēbes un autotransportu!

Neizbarojiet medījumu blakusproduktus un atliekas mājdzīvniekiem!

Neveiciet medījumu pirmapstrādi un uzglabāšanu lauksaimniecības dzīvnieku novietnēs!

Neizmantojiet medību drēbes, apavus un aprīkojumu, kopjot un barojot lauksaimniecības dzīvniekus!

Ja nometītajai mežacūkai konstatē saslimšanas pazīmes vai medību laikā atrasta nobeigusies mežacūka, obligāti jāziņo veterinārārstam, PVD vai Valsts meža dienestam, lai kopīgiem spēkiem operatīvi noskaidrotu iespējamās dzīvnieka nāves cēloņus, ņemtu paraugus laboratoriskajai izmeklēšanai, sakoptu un dezinficētu vietu, kā arī iznīcinātu dzīvnieka liķi. Izmaksas, kas saistītas ar rīcību cūku mēra aizdomu gadījumā, sedz no valsts budžeta.

No 1. IX PVD Ziemeļkurzemes pārvalde pieņem nometītu sieviešu kārtas mežacūku pierādījumus. Paraugus var iesniegt katru darba dienu no plkst. 9.00 līdz 10.00 Ziemeļkurzemes pārvaldē Talsos un Ventspils filiālē.

Dziedot dzimu, dziedot augu

Māksla rodas tur, kur valda brīvība

Mēs priecājamies par jaunpienācējiem mūsu novadā, bet savā ziņā vēl lielāks prieks ir par tiem, kas atgriežas. Dzīvē metuši dažādus lokus, līdz atkal nonākuši dzimtajā vietā. Tāds cilvēks ir kolciniece Rudīte Rēriha, leģendārā Kolkas pūtēju orķestra ilggadējā vadītāja Viestura Rēriha meita.

Pirms septiņiem gadiem intervēju Rudītes tēvu — Viesturs bija ieguvis pašvaldības augstāko apbalvojumu — *Par mūža ieguldījumu Dundagas novadam*. Sarunā Viesturs arī pieminēja, ka viņa trīs meitas ir izgājušas skolēnu orķestra skolu...

— Ko jūs visspilgtāk atceraties no bērnības Kolkā?

— Tās ir divas atmiņas. Mans tētis bija ļoti jauns un orķestra vadītājs. Pirms tam viņš mazliet bija vadījis arī Kolkas kultūras dzīvi. Man likās pašsaprotami, ka viņa vārds visur skan...

— Tā jau droši vien ir jebkuram bērnam. Vai viņa tētis ir aktieris, mācītājs vai prezidents, tas ir viņa tētis.

— Drusku vēlāk es ar to sāku tā kā lepoties, jo sapratu, ka tas ir kaut kas īpašs.

— Ko nozīmē uzaugt kā Viestura Rēriha meitai? Citiem vārdiem, kā sākās jūsu muzikālā izglītošanās? Vai jums nešķita, ka itin kā atņemtu bērību?

— Tajā laikā Kolkā mūzikas skolas nebija, tikai pamatskola. Tētis jau ļoti agri bija pārbaudījis manas muzikālās dotības un secinājis, ka tādas ir, tāpēc pievērsās sistemātiskai manis skološanai. Mācīja dziedāt, mācīja spēlēt klavieres.

— Jau pirmsskolas vecumā?

— Jā, jā.

— Un jūs neiebildāt, ka tādēļ nevarat iet ārā padauzīties ar citiem bērniem vai savā nodabā paspēlēties ar lēllēm?

— Katrā ziņā man nebija kā Raimondam Paulam. Viņš stāsta, ka tas bijis šausmīgi, cik ļoti viņam nav gribējies spēlēt klavieres. Laikam mūsu ģimenē tā tas bija pieņemts, šķita pašsaprotami, ka zināms laiks jāvelta mūzikai. Ieejam istabā, aizveram durvis, mamma paliek šīverējam virtuvē, bet mums — nodarbība. Jā, kad sāku, man nebija vairāk par četriem. Mamma saka: ne vairāk par četriem. Tētis kā mūziķis un pedagogs saprata, ka jāsāk ir agri. Viņam bija vienkārša un interesanta pieeja — man jāsaņem maza programmiņa, ar ko uztāties ģimenes lokā, piemēram, iepriecināt mammu dzimšanas dienā vai astotajā martā, vai uz Jauno gadu. Kaut ko nodziedāt, kaut ko nedaudz nospēlēt. No tā laika, šķiet, saglabājis prieks gatavoties un uztāties, lai sagādātu citiem pārsteigumu.

To atceroties, tagad mazliet pasmaidu, jo apzinos, ka vislabāk var iemācīt to, ko pats labi saprot. Tētim klavieres nebija viņa instruments, tāpēc mums abiem gāja tā kā pa celmiem. Tas nebija ne viegli, ne forši. Toties viss, ka saistās ar dziedāšanu, ar ritma izjūtu un muzikālās atmiņas trenēšanu, tas bija labi un, kā izrādās, noderēja turpmākajā dzīvē. Galvenais, noder tagad!

— Kad sākat skolas gaitas, jums jau bija ielikti kārtīgi muzikālie pamati. Arī solfedžo?

— Nedaudz arī solfedžo. Tētis jau uz visiem skolēniem skatījās ar vērtējošu aci — kurš varētu būt nākamais spēlētājs viņa vadītajā orķestrī. Viņam tas šķita pašsaprotami, ka arī man tur kaut kas būs jāspēlē.

— Vai jūs tad bijāt jaunākā dalībniece?

— Viena no jaunākajām noteikti — tas bija diezgan agri, otrās klases beigās. Pirms tam mājās tētis kādu laiku man mācīja flautas spēli, vispirms vingrinājumus, tad vienkāršākās dziesmiņas. Tad vēl neapzinājos, kas mani sagaida. Ja liek spēlēt, tad jāspēlē. Tikai vēlāk sapratu, ka pašai būs jāpiedalās arī orķestrī.

— Vai atceraties, kādas bija jūsu, mazas meitenes, sajūtas, sākot spēlēt tik nopietnā veidojumā kā orķestris?

— Atminos pirmo skaņdarbu. Klasē mūs nosēdināja garā rindā... Man tas viss likās pavisam dabiski. Laikam jau palāvos uz tēti — ja viņš redz, ka tam jābūt tā, tad tas ir

• Rudīte Rēriha.

Alda Pinkena foto

pareizi, es tam ļāvos. Ne protestēju, man patika.

Tad nāca pirmie koncertiņi skolas zālē Jaunajā gadā, izlaidumā. Ar visiem kopā spēlēt, tas bija fantastiski. Tā pamazām auga mana varēšana. Pamatā jau bija grūts, neatlaidīgs un regulārs darbs, arī izbraucieni, skates, Dziesmu svētki. Panākumi, kas bija tik bieži, ka likās gandrīz pašsaprotami — tāds tas dzīvesveids. Un man patika būt kopā ar tēti gan darbā, gan uz skatuves, lai gan pret mani viņš brīžam bija īpaši prasīgs, pat skarbis... Uz bijušo audzēkņu bāzes Kolkā nodibinājās arī pieaugušo pūtēju orķestris. Tā viss loģiski turpinājās.

— Pabeidzāt pamatskolu. Ko pēc tam?

— Devos uz Ventspils mūzikas vidusskolu. Sākumā pa brīvdienām vēl braucu uzspēlēt uz Kolku, bet vēlākajos kursos bija jāspēlē Ventspils mūzikas vidusskolas pūtēju orķestrī.

— Vai pēc pamatskolas jau bija skaidra doma, ka turpmākais dzīves ceļš saistīsies ar mūziku?

— Nē! Tur nu gan pilnībā pakļāvos tēta redzējumam. Man pašai piecpadsmit gados šajā ziņā nebija nekāda viedokļa. Ja būtu atstāta savā vaļā, tad droši vien būtu gājusi līdz draudzenei — vispirms uz Rojas vidusskolu, tad uz filologiem. Bet par to nevarēja būt ne runas. «Ventpili es zinu kā savus piecus pirkstus, tur ir tava vieta!» tētis teica, un tas nebija apspriežams.

Gada laikā viņš mani sagatavoja nopietnām prasībām, iestājek sāmeniem, jo tur iekļuva bērni pēc bērnu mūzikas skolas. Mana specializācija tad jau bija flauta.

Sākumā jaunajā skolā nemaz tik labi nejutos. Apzinājos, ka tā nav pašas izvēle. Bet biju apzinīgs un godīgs bērns, jādara vien ir, kas nolemts. Biju gana čakla, un manas sekmes

bija gluži labas.

Tagad varu novērtēt, ka tur ieguvu labu pamatu. Man laimējās ar ļoti labu mūzikas literatūras skolotāju — Valdi Smāļki, viņam piemita smalka kultūrvēstures un mākslas izpratne. Viņš bija no tiem pedagogiem, kas māc aizdedzināt. Gribu pieminēt arī solfedžo skolotāju Regīnu Lapsiņu, kas savulaik bija mācījusi tēti, tāpat latviešu valodas un literatūras skolotāju Aiju Bumbieri. Ieguvu labu muzikālo un humanitāro izglītību.

Dzīve tā pavērsās, ka turpināju izglītoties Jelgavas mūzikas koledžā. Citi pasniedzēji, cita pieeja, un arī tas bija labi. Pabeidzu skolu ar labām un teicamām sekmēm. Mana specializācija bija flautas spēle, bet ar sīkiem bur

tiņiem diplomā bija ierakstīts arī, ka varu būt pūtēju orķestra vadītāja. Es to pilnīgi neņēmu vērā. Tikpat labi tur varēja būt rakstīts, ka traktora vadītāja. Mans specialitātes pasniedzējs teica: tev tagad ceļš uz Mūzikas akadēmiju.

Man jau bija mazliet pāri par divdesmit gadiem, un es nolēmu: nē, šoreiz gan neiešu pa to ceļu, par kuru pati neesmu pārliecināta. Krasi no mainīju it kā paredzamo dzīves gājumu: aizgāju studēt sociālo darbu.

— Pilnīgi kaut kas cits! Tur jābūt pamatojumam. Vai tas šķita aizraujoši? Ne tas vieglākais darbs.

— Tajā laikā tas Latvijā bija jaunums. Valdīja uzskats — mēs daudz ko varam mācīties no ārzemju pieredzes, mums paveras tik plašs darbalaiks... Studēju Latvijas Kristīgajā akadēmijā Bulduros. Tas bija vērtīgs izglītības posms, kas pavēra citu un plašu skatījumu uz dzīves norisēm, lika saprast, ko nozīmē kalpot. Šī pieredze nav tik daudz noderējusi profesionālajā ziņā, cik veidojusi manu personību, pasaules izpratni.

Ar mūziku toreiz saskāros mazāk. Tomēr tā nevar teikt. Mūzika visu laiku bijusi man apkārt. Iespējams, ka tolaik mūziku nelaidu caur savu sirdi, vairāk uztvēru muzicēšanu kā pienākumu. Mans vīrs daudz komponēja, radīja mūziku dažādiem ansambļiem, viņa projektos es piedalīju. Taču tā atkal nebija manis pašas vēlme.

Vēl studējot, Ulbrokas vidusskolā mācīju mūziku, pēc tam tur nodibinājās Mūzikas un mākslas skola, kur mācīju bērniem flautas spēli. Vēlāk Rīgā strādāju sociālo darbu. Tēta māsa, Latvijas Universitātes (LU) Pedagoģijas fakultātes profesore Aīda Krūze, Dr. paed., mani mudināja studēt tālāk maģistrantūrā. Iestājos LU, ieguvu maģistra grādu sociālajā pedagoģijā. Piedzima meitiņa Anna. Tad strādāju sociālo darbu Rīgā. Mani vadīja doma, ka varu cilvēkiem palīdzēt.

Pienāca 2008. gads. Valstī krīze, bet man togad piedzima dēls. No darba biju prom un attālinājos no tā aizvien vairāk. Paskatījos citām acīm, kā strādā mani kolēģi, un sapratu, cik tas ir grūti. Kā pietrūkst valsts atbalsta, cik nepilnību sistēmā... Man šķita — ja vēlies strādāt patiešām no sirds, tad sociālajā darbā tev tik ļoti sevi jāiegulda, ka ātri vari izdegt. Negribēju tajā visā atgriezties.

Dzīve atkal apmeta loku. Izšķīros no vīra un atgriezies Kolkā. Te bija jauki — mana dzimtā vieta, bērnudārzs, skola. Rīgā nevarējām vien sagaidīt bērnudārza rindu, te mūs sagaidīja atplestām rokām. Kārlītis arī priecīgs, Anniņa, jau spēcīga dziedātāja, vēl apmeklēja bērnudārzu, bet sāka jau iet mūzikas skolas sagatavošanas klasē.

— Varu iedomāties, kā par to visu priecājās vectētiņš Viesturs.

— Protams! Opītis Viesturs, kā viņu sauca Anniņa, ļoti lutināja savu pirmo mazbērniņu. Bet tad man iešāvēs prātā kāda doma. Ja meita ir tik spējīga, tad viņai jāmacās Rīgas Do-

ma kora skolā. Kopā ar mūzikas skolas pedagogēm Anna jāsaņem šai skolai! Saņemam, Anna izturēja konkursu. Atkal jāmaina dzīvesvieta, jāpārceļas atpakaļ uz galvaspilsētu! Tā arī notika. No jauna sākām būvēt dzīvi Rīgā. Anniņa sāka mācīties prestižajā skolā, pati interese izglītības centrā Imantā mācīju bērniem mūziku un skrēju vēl citos darbos, lai mūs nodrošinātu.

Tā skrienot, skrienot un skrienot pagāja trīs gadi. Aizvien vairāk ievēroju, ka Anna trešajā klasē ir tā kā pagurusi no dzīves, no lielās slodzes, no ļoti stingrajām prasībām. Doma kora skolā taču apvienojās vispārīgltītojošā skola un spēcīga profesionālā mūzikas skola. Bet ko līdz laba izglītība un muzikālā attīstība, ja bērnam vairs nav prieka, zināmā mērā — pat bērnības? Viņa man vakarā prasā, vai būs laiks nedaudz paspēlēties. Man gandrīz jāatbild noliedzīgi. Aizvien biežāk uzdevu pati sev jautājumu — vai tā tam jābūt?

Tad saslima tētis. Pēdējo savas dzīves pusgadu viņš pavadīja Rīgā, slimnīcā, un mēs, meitas, gājām viņu apciemot. Tēta aiziešana bija viens no svarīgākajiem pagrieziena punktiem manā dzīvē. Vēlāk sapratu, ka Rīgas dzīvei jāpieliek punkts.

Bet toreiz ārkārtīgi spilgti saskatīju pretrunu starp to, kas ir īsts un kas ir otršķirīgs. Īstais ir tas, kur pa īstam tu dzīvo ar sirdi un dvēseli, otršķirīgais — kur tu kaut ko dari, pelni, bet tikai tāpēc, ka jāpelna jau ir. Man tobrīd īstais bija būt kopā ar tēti, runāt ar viņu, klusēt... būt kopīgajā klātbūtnes telpā. Vienā brīdī es vairs nespēju izturēt šo iekšējo pretrunu un aizgāju no darba. Man gan nebija redzējuma, ko darīšu tālāk. Tobrīd man galvenais bija būt kopā ar tēti. Arī tagad, atskatoties atpakaļ, esmu pārliecināta — kad tu tādas patiesības saproti, tad par kaut ko jāizšķiras. Man tas nozīmēja, ka jāatmet tas, kas nav pa īstam mans.

Pērn tētis aizgāja. Mēs vēl turpinājām dzīvot Rīgā, bet saimniece steidzami gribēja dzīvokli pārdot, un mēs palikām bez dzīvesvietas. Tobrīd man bija bezdarbnieka pabalsts. Un tad es atļapos — bet mēs taču varam dzīvot tēta dzīvoklī Kolkā! Kāpēc man jāmeklē kaut kas cits?! Citur mani neviens negaida.

Tā viss loģiski sakārtojās. Iekšēja likumsakarība tajā visā ir.

— Pagājušās vasaras beigās noteikti izlēmāt palikt Kolkā?

— Jā. Tobrīd gan man nebija nekādu priekšstatu par iespējamo darbu. Gribēju, lai bērniem ir bērība, un priecājos par to. Biju iedomājusies, ka sameklēšu kādu rokām darāmu darbu, varbūt strādāšu zivju apstrādē. Mani nebauda darbs, ja redzu tam jēgu.

Augusta beigās skolas direktore Antra Lauksteine, priecīga par skolasbērniem, mani aicināja uz sarunu, jau sagatavojusi man pilnu spektru visādu iespējamo darbu skolā. Bet es, tikko aizgājuši no pedagoģiskā darba, par to negribu ne dzirdēt. Nekad mūžā! Un teicu pārliecinātu «nē».

— Vai orķestri vadīt nepiedāvāja?

— Arī. Tas man vispār nelikās apspriešanas vērts temats. Kā es to varētu? Tēta vairs nav, neviens nevar vadīt Kolkas pūtēju orķestri. Neviens jauns, aizrautīgs diriģents arī nav pieteicies.

— Tā ir tā lieta. Tieši pēdējos gados orķestris bija dabūjis tādu instrumentu papildinājumu! Varētu šķist, ka pa tik ilgiem gadiem orķestrī varētu izaugt kāds šī specifiskā darba turpinātājs, bet acīmredzot tā nenotiek. Bet jūs ar savu profesionālo ievirzi varētu būt pati loģiskākā iedomājamā kandidatūra!

— It kā jā. Bet toreiz pateicu stingru «nē». Paliku dzīvot ar savu bezdarbnieka pabalstu. Bērni mācījās, es pa māju saimniekoju. Ja ir bērni, tad nekad nav tā, ka nebūtu ko darīt.

— Orķestra darbība gan nepārtrūka.

— Jā, darbu turpināja dundadznieks Jānis Cirvelis. Viņš to tētim kā sens kolēģis bija apsolījis — aizvest orķestri līdz Skolēnu dziesmu svētkiem. Bet pēc tam turpināt vairs negribēja, un es to saprotu. Šogad ziemas beigās viņš to paziņoja skolas direktorei. Antra atkal uzrunāja mani, lai uzņemtos kaut nedaudz — Jānim palīgā. Pagatavot bērnus, jo es dzīvoju uz vietas. Divreiz nedēļā.

Man šķita, ka arī to nespēšu, ka neko nespēšu. Tomēr piekritu. Bērnos jau zināma bagāža bija, man arī, tā tas aizgāja. Pagāja mēnesis. Starp citu, darba līgumu parakstīju trešajā martā, dienā, kad pirms gada aizgāja tētis... Bet tad Jānis, nesagaidot mācību gada beigas, iesniedza atlūgumu. Antra atkal pievērsās man... Jāņa pēdējā darbadienā Antra uzaicināja mani un Jāni uz trīspusējām sarunām. Varbūt izšķīlās kāda sakarīga doma. Labi, ej, bet pilnīgā pārliecībā — ja reiz orķestrim te nav vairs lemts būt, tad nav. Es nevaru uzņemties vadību, jo nespēju to, to un to. Nekad neesmu to darījusi, man nav priekšstata. Labi, sēžam un runājam. Uzklaušu Antru, uzklaušu Jāni, joprojām sevi tajā

Nekad neaizmirsīšu tās izjūtas, kad braucu uz pirmo mēģinājumu. Tik savādi... saviļņojums, asaras, bijība... Repertuāru esmu paņēmusi, mājās izdiriģējusi, visiem piezvanījusi. Lielākā daļa dalībnieku mani nepazīst. Aizbraucu, sasveicinos. Atšķiram notis. Viņi mani nopietni vēro. Pastāstu, kas es esmu. Un nu ir brīdis, kad rokas jāceļ augšā un kaut kam būtu jāatskan. Es taču pēc skolas beigšanas nebiju diriģējusi! Viņi paņem instrumentus. Un uz manu žestu atskan mūzika. Skan! Ir saslēgšanās!

Pēc tam jau ātri noķēru, ka mani pārņem ārkārtīgi liels azarts. Kaifs.

— **To jau dalībnieki arī ātri pamana. Un tad azarts kļūst abpusējs.**

šovakar (24. IX. *Red.*) pirmoreiz mēģināšu tautas namā. Jā, atšķiras arī tematika. Gatavojoties skolas salidojumam, mācāmies *Silavas valsī, Dar' man, tēv(i)s, pastaļiņas*. Uz valsts svētkiem aktuāla būs Latvijas, patriotiskā tematika. Esam jau sākuši domāt par ģimeniskas ievirzes koncertiem Adventa laikā.

— **Kāda ir akustika tautas namā?**

— Stāsta, ka laba... Jā, man visu laiku kaut kas jauns nāk priekšā.

— **Šurp nākot, teicāt, ka pirmoreiz jāatvieno mūzikas skolas signalizācija, ka esot daudz atslēgu... Jūs vadāt orķestri. Kādi vēl jauni pienākumi?**

— Orķestris iekļaujas Kolkas pamatskolas interešu izglītības programmā. Dundagas Mākslas un mūzikas skolas Kolkas filiālē mācu bērniem solfedžo un mūzikas literatūru. Mācu mūziku arī bērnudārzā. Ne bērnudārzā, ne mūzikas skolā agrāk neesmu strādājusi. Septembris sācies ar milzīgu darba apjomu, galva ir pārblīveta ar informāciju, ir miega bads. Pašlaik mācos lūgt sev palīgos gan orķestra jauniešus, gan tuviniekus. Viņi ir mans plecs un atbalsts. Un atļaujos gan paraudāt, gan kārtīgi izsmieties.

— **Bet izskatāties priecīga. Cik veci tagad ir jaunākie orķestranti?**

— Jaunākais ir piektklasnieks. Bet ir jau nolūkoti nākamie orķestranti, kurus mācu atsevišķi, no trešās un ceturtās klases. Orķestrī ikdienā strādāju ar skolas bērniem, uz svētkiem piebrauc studenti. Būtībā mēs esam jauniešu orķestris.

— **Vai šādiem orķestriem ir kāds vecuma ierobežojums, lai padalītos skatēs?**

— Tāds ir — līdz 21 gadam, un tajā mēs iekļaujamies.

Vasarā jau bija jautājums, ko darām tālāk. Jaunieši paši vaicāja: bet salidojumā taču mēs

vienības. Turklāt orķestris nav vis šo atsevišķo vienību summa, bet kas daudz vairāk. Tur ir īsta ķīmija.

— **Pašlaik jaunie asniņi atkal dīgst. Būs papildinājums orķestri, un tad jau skats uz priekšu ir cerīgs.**

— Jā, ar vairākiem tagad gaidāms laikam jau tas mazāk interesantais darbs — viens pret vienu audzēkņim ar skolotāju. Tas prasa piespīsties. Tad tu vēl nemani kaifu no kopšanasējuma. Bērns to nejut. Bet tam jātiek pāri, skolotājam piepalīdzot.

— **Jūsu pašas bērni jau atzīstami uzstājusies muzikālo talantu koncertos. Bet tas ir šeit, Dundagas novadā. Vai tagad jums neiešaujas galvā doma, ka meita tomēr ir kaut ko zaudējusi, vairs nemācoties Doma kora skolā?**

— Svarīgi ir just, saprast, vai tas, kas notiek, ir dabiski. Ja tā ir, tad tā ir lielākā vērtība. Mani bērni dzīvo dabisku bērna dzīves ritmu. Annai vasarā palika vienpadsmit gadi, Kārlim nupat astoņi. Ir aplam gribēt no spējīga bērna izveidot mazu pieaugušo, jau tādu kā mākslinieciņu ar visu no tā izrietošo slogu, kamēr viņa galvenā būtība vēl ir būt bērnam. Jā, kādreiz esmu aizdomājusies — un ja nu Annai kaut ko esmu atņēmusi profesionālajā ziņā? Bet dzīve acīmredzot noliek tevi tur, kur vislabāk. Agrāk vai vēlāk. Ne talants, ne plašais redzesloks, ko paver mūzika, nevar zust.

— **Un Anna mācās mūsu mūzikas skolā.**

— Jā, tāpat arī Kārlis. Anna dzied, spēlē kokli un klavieres, uzticēšu viņai flautu, Kārlī nākotnē redzu pie bungām.

— **Kārlis mūsu sarunas laikā kaut ko plinkšķināja uz klavierēm.**

— Bērniem ir muzikalitāte asinīs no abiem vecākiem. Mani nekad nav vadījusi doma, ka visam jābūt pilnīgi pareizi. Iespējams, ka mans tētis gan centās darbā ar mani visu darīt kā pēc grāmatas. Jauns, dedzīgs un stingrs skolotājs. Bet manī izveidojās pārliecība, ka tā nav jādzīvo. Kur tad paliek brīvība, kur nejaušība? Brīnums, māksla rodas tur, kur ir brīvība. Man to vajag! Kad ir brīvība, tad notiek brīnumi.

Noteikti gribu pateikt: lai mani orķestranti zina, ka pirmām kārtām mēs paši esam instrumenti. Jāļaujas, lai mūzika plūst mums cauri. Caur sirdi, caur visiem mūsu būtības slāņiem. Un tad, kad paši skanam, tad ievīrējam arī citus. Kad patiesi tā darām un dzīvojam, tas ir milzu spēks. To es jūtu.

Es jūtu savu orķestrantu atdevi. Ikdienā to viņiem nepasaku... Tad ir mēģinājumi, tas ir mūsu kopīgais darbs, un mans uzdevums ir norādīt: kļūda, kļūda, jāatkārto! Kā citādi. Bet tas nenozīmē, ka nejūtu viņu mīlestību, viņu siltumu. Tas ir no seniem laikiem ielikts, tas ir tas, ko mans tētis ir izdarījis, viņš ir bijis autoritāte. Tagad tas turpinās, un es zinu, ka šo darbu nevaru darīt citādi, kā tikai ar atvērtu sirdi, ar pilnīgu iesaistīšanos. Citādi nekā nebūs.

— **Vai dalībnieki trenējas arī mājās?**

— Kā nu kurš. Dažiem ir savi instrumenti, tie noteikti spēlē mājās, dažiem es uzticu paņemt līdz. Ir skaņdarbi, kuriem vairāk jāgatavojās.

— **Vai mēģinājumi ir tāds kā melnais darbs un koncerti kā svētki?**

— Atšķirība ir noteikti, bet es nesauktu kopmēģinājumus par melno darbu. Es to sauktu par tikšanos ar mūziku. Tikšanās vienmēr nav tikai prieks... Ir lietas, kas jānoskaidro, kopā jāizjūt, kam jātiek cauri, lai būtu īstais prieks būt kopā. Grūtākais ir darbs atsevišķi ar katru orķestra dalībnieku, arī grupiņās, kad no nekā sākam burtot jaunu skaņdarbu. Kad pirmais posms ir pārvarēts, tad kopmēģinājums jau ir interesants.

Koncerts ir virsotne, mērķis, bet man pašai lielākie svētki ir ģenerālmēģinājums. Tā parasti ir diena pirms koncerta, kad visam jau jābūt gatavam. Koncerts ir kas tāds, ko es pilnībā izbaudīt nespēju. Tas prasa sakopot visus spēkus, ļoti koncentrēties. Bet priekšpirmizrāde, kā es to sev esmu nosaukusi, man patīk. Visi jau ir gatavi, saviļņoti, lielā notikuma gaidās... Tie ir mani svētki.

Alnis Auziņš

• **Rudīte: «Vislabāk man patīk mirklis pirms...»**

• **Šogad Jūras svētkos Kolkā. Tā bija pirmā reize, kad Rudīte vadīja orķestra gājienu.**

Foto no R. Rērihas albuma

visā neredzu. Bet tad vienā mirkli tā bilde salikās — skaidri ieraudzīju, ka ir tomēr tik daudz priekšnosacījumu, lai orķestris pastāvētu. Bērni grib. Jā, drusku apjukusi, bet vēl las turpināt.

— **Dalībniekos ir ielikts ilglaicīgs dzinulis. No malas raugoties, jau šķiet, ka visas zvaigznes ir pareizi sarindojušās: ir iegādāti instrumenti, un, ja nu kāds Kolkas orķestri pēc Viestura var vadīt, tad tā ir meita, kurai ir atbilstoša izglītība. Tas tomēr ir specifisks darbs, atrast skolai matemātikas vai latviešu valodas skolotāju būtu krietni vien vienkāršāk.**

— Tā ir. Esmu tāds cilvēks, kam vajag redzējumu uz priekšu. Un tad es ieraudzīju tā pa īstam — klau, ir taču tik daudz! Materiāli tehniskā bāze ir, vieta, kur mēģināt — arī. Spēlēt gribētāji ir. Nu ja, pietrūkst tikai viena ķēdes posma — vadītāja. Ja nu es spētu...

Es to īsti nevaru nosaukt par savas gribas lēmumu.

Par to visu, kas notika pēc tam, varu tikai brīnīties. Manī ir arī cita šķautne — man vajag drusku avantūras. Ja viss ir pārāk skaidri un paredzami, tad kļūst garlaicīgi. Ir aizraujoši kaut ko radīt no jauna.

— **Jums devīelai vajag daudz brīvības un daudz nezināmā.**

— Tieši tā. Līdzko teicu «jā», tā uzreiz sapratu, ka pirmais lielais pārbaudījums būs koncerts izlaidumā. Kolkas skolā ir pierasts, ka tad vienmēr devītos pavada lielajā dzīvē ar orķestri. Ne klases audzinātāja, ne vecāki, ne ciemiņi nesaprastu, ja tā nebūtu. Un paši orķestranti arī grib. Bet Antra jau runā tālāk — rudenī būs skolas salidojums. Pie sevis nodomāju: kaut nu tik neizgāztos izlaidumā, kāds vēl salidojums!

— **Cik jums tad atlika laika līdz izlaidumam?**

— Es pārņēmu orķestri pirmajā maijā. Izlaidums desmitajā jūnijā...

— **Cik orķestrī bija dalībnieku? Un kāda bija pati pirmā tikšanās reize diriģentes statusā?**

— Pavisam bija kādi 16–17 — skolēni un bijušie skolas audzēkņi, tagad studenti. Viņi jau bija kopā spēlējuši, piedalījušies skatēs.

— Tā ir.

— **Manuprāt, jebkuram diriģentam — atbraucējam no malas — būtu bijis ļoti grūti pārņemt Kolkas orķestra vadību. Vai jūs savu īpašo priekšrocību un varbūt pat misiju neapzinājāties?**

— Nu ja, savējo sindroms mums ir raksturīgs. To visu apzināties sāku vēlāk. Pirmais, ko jutu — dalībnieku atdevi, vēlmi darboties. Nospēlējām izlaidumā, un tad jau zināju, ka būs jāspēlē arī Jūras svētkos. Tad vēl pāris mazāku uzstāšanos. Pavisam aizvadītajā vasarā sniedzām piecus koncertus, no tiem divos bija pamatīgi gājieni — Jūras svētkos un Piejūras senioru festivālā. Kopumā viss notika veiksmīgi, un tas stiprināja pārliecību, ka esam uz pareizā ceļa un varam turpināt.

— **Svētki un uzstāšanās ir dažādas, kaut vai tīri tematiski. Vai jums ir pamatrepertuārs un jūs to nedaudz variējat, ņemot vērā katras uzstāšanās ievirzi? Izlaidumā kaut kas mazliet cits, Jūras svētkos — atkal savi uzsvāri?**

— Pilnīgi viens un tas pats nav. Viens, ko esmu jau sapratusi, — jāievēro sezonas nosacījumi. Vasarā, kad ir āra koncerti un gājieni, noteikti jāiekļauj marši, savā ziņā vieglāka mūzika. Bet man ļoti patīk arī iekštelpu koncerti, kas ir vairāk niansēti, tiem gatavojoties, vairāk jāslīpē skanējums. Starp citu,

spēlēsim!? Es atbildēju, ka daudz kas ir atkarīgs no viņiem pašiem. Teicu: man pietiek uzņēmības izvirzīt mērķus, man vajag jūsu gribas.

— **Vai tā šķiet, ka dalībnieki ir nocietušies darboties?**

— Jā, tā ir. Jau esam ceļa jūtīs uz jauniešu mūzikas festivālu Jaunjelgavā. Tur pulcēsies kori, orķestri, simfoniskie orķestri un jauniešu mūzikas grupas no visas Latvijas. Viņiem tas ir tradicionāls pasākums, bet mēs būsīm pirmie viesi no Kurzemes. Pavasarī mūs gaida skates, esam jau aicināti koncertēt Botāniskā dārza Palmu mājā, bet maijā — lielais pūtēju orķestru salidojums Rīgā. Šķiet, ka esam dzīvotspējīgi.

— **Tiešām prieks, ka jūsu tēva mūža darbam ir turpinājums. Arī domājot par Ernestu Ābolu Dundagā, esmu pie sevis spriedis, kā tas nākas — audzēkņus skolo gadu desmitiem, bet neatrodas nevienš, kas pārņemtu karogu. Nu ja, teju visu spējīgo jauniešu ceļi aizved uz Rīgu, ja ne tālāk. Arī muzikāli apdāvināto. Bet likumsakarība ir nežēlīga — ja izlaiž uguni no kurtuves, tad tas var būt uz ļoti ilgiem laikiem.**

— Tas tiešām ir pārdomu vērts temats. Man pašai un droši vien kādreiz pārrunās ar saviem audzēkņiem. Bet orķestris — tas ir veselums, ko veido ļoti daudzas atsevišķas

Par zaļu pat vēl zaļāks

Ekoskola Kurzemītē

19. IX Nacionālajā bibliotēkā Zaļā karoga balvu un pašu karogu saņēma divas mūsu novada mācību iestādes, kas īsteno ekoskolu programmu, — Kolkas pamatskola 11. reizi, pirmsskolas izglītības iestāde *Kurzemītē* pirmoreiz. *Kurzemītes* vadītāju Ilonu Onzuli un vadītājas vietnieci Rudīti Balķīti aicināju izteikties par ceļu līdz lielajam panākumam, bet audzinātāja Inta Grīnīte pievienojās sarunā par Miķeļdienas svētkiem.

Ekoskola un zaļais karogs

Ilona: — Rudīte ir *Kurzemītes* ekoskolas koordinatore un vadītāja. Septembrī sākās programmas trešais gads. Daudzus gadus esmu līdzdarbojusies Kolkas pamatskolā, ko uzskatu par mūsu ekoskolas programmas krustmāti, un jau tur mani aizrāva šī ideja. Kāpēc to nepamēģināt Dundagā? Mums ir visas iespējas arī šeit uzsākt ko līdzīgu. Pamudināju Rudīti — spējīgu darbinieci, labu organizatori. Divus gadus darbojoties, pērn

7–8 tēmām. Piemēram, par elektrību. Bērni pieaugušo vadībā staigā pa iestādi un skatās, cik apgaismes ķermeņu, vai kaut kur dienas laikā nevajadzīgi nedeg spuldzes. Tā audzinām bērnus pētniecības garu. To vēlāk ar bērniem pārrunāsim, un tad jau viņi arī savās mājās tam pievērsīs uzmanību. Lai nedeg gaisma, ja to nevajag! Lai nepil krāns! Lai mācās pievērst uzmanību, cik maz vajag ūdens roku mazgāšanai — nav visu laiku

• «Mūsu ir tik daudz!» par Miķeļdienas svētku galdu brīnījās paši audzēkņi.

dabūjām pateicības rakstu. Tas, ka tagad saņemām starptautisko ekoskolu zaļo karogu, ir liels Rudītes un visas mūsu saimes nopelns.

Rudīte: — Ekoskolu programma ir Latvijas vides izglītības fonda programma, un tādu īsteno 64 valstīs. Tā ir domāta, lai iemācītu bērniem dzīvot videi draudzīgi. Atklājās, ka mūsu bērnudārzs jau dzīvo un darbojas videi draudzīgi kopš tā pirmsākumiem, tikai nemācējām to tā pasniegt. Visa pamatā ir globālā domāšana. Sākumā tiešām liekas: kāpēc tas ir tik svarīgi, kas mainās, ja, piemēram, neizmetīšu pārtikas pārpalikumus? Vai tādēļ Āfrikas bērni būs paēduši? Par to mūsu laukos ir grūti pat iedomāties. Taču mūsu izvēle, rīcība, īpaši jau, taupot enerģiju, pārtiku, ietekmē pasaules norises un spēj atvieglot dzīvi citiem. Ja mēs taupīsim, tad ražotājam vai nu jāražo mazāk, vai jāpazemina cenas, un tad pārtiku var nopirkt kāds, kam maciņš plānāks nekā mums. Mums, pieaugušajiem, ir grūtāk mainīt savu domāšanu, tagad gan arī to cenšamies. Ļoti ceram, ka soli pa solītim pašos mazākajos mūsu sabiedrības locekļos ieaudzināsim šādu attieksmi, ka viņi domās ne tikai savas sētas, pagasta vai Latvijas mērogā un kopsakarībās, bet arī sapratīs, kā tas ietekmē pasaulē notiekošo.

— **Domā globāli, rīkojies lokāli. Pareizi. Bet kā to izklāstīt bērnam saprotamā valodā?**

Rudīte: — Jā, ar bērniem vislabāk strādāt ar darbību, ar rotaļu starpniecību. Uzsveram, ka no ikkatra rīcības ir pavisam tieši atkarīgs, vai otrs būs priecīgs vai bēdīgs. Un katrs pats taču vēlas būt ar smaidīgu seju. Tātad man jārikojas šādi, lai arī citi man apkārt būtu priecīgi. Ja bērnam parādām šo ceļu — saprātīgo un taupīgo pieeju resursiem, viņi ļoti iedarbīgi strādā ar vecākiem. Dari tā, nedari tā! Bērni neļauj saviem tuvajiem darīt aplam, viņi lieliski audzina! Iestādē ir 134 bērni, viņiem ir vecāki, vecvecāki, tantes un onkuļi... Tas ir mūsu virsuzdevums.

Ilona: — Ekoskolas programmā katru gadu ir viena galvenā tēma, bet jāstrādā vismaz ar

jāteicina krāns. Tāpat rosināsim domāt par atkritumiem. Grupās ir papīrgrozs. Var jau papīru izmest, bet var arī sakrāt kaudzītē un nodot makulatūrā, tā paglābjot kokus. Tā ir praktiska darbība jau no maza vecuma, tā palīdz veidot saudzīgu attieksmi.

— **Un šī gada galvenā tēma?**

Rudīte: — *Ēdam atbildīgi!* Vai man vajag tik daudz, lai būtu paēdis? Vai pārtikas pārpalikums izmest, vai tomēr ne? Mums ir līgums ar saimniecībām. Labāk pabarot dzīvniekus.

— **Mājas rukšiem gan nedrīkst dot! Bet bērniem ieaudzināt šādu attieksmi ir labi.**

Ilona: — Mēs piekopsim tādu praksi: uzklāsim galdu, būs kartupeļi, mērce, salāti, kāda gaļa, vēl kas cits. Mācīsim paņemt tik daudz un to, kā tiešām gribas. Ja negribi mērci, tad neņem. Tā bērni pamazām apgūs prasmi pareizi patērēt pārtiku.

— **Tas ir labi, tikai to derētu salāgot ar skolu.**

Rudīte: — Priecātos, ja šajā programmā iesaistītos vidusskola, tas ir mūsu sapnis. Varbūt mums jāpamudina.

— **Tieši tā. Bērns savā attīstībā ir tādā kā ķēdītē. Ja viņš nonāk citos spēles noteikumos, tad iepriekšējā ievirze var pačībēt.**

Rudīte: — *Mazajā skolā* mums vajadzētu savu koordinatoru, *Lielajā skolā* — atkal savu. Pusaudži jau tiešām daudz ko paši spēj izdarīt, sadarboties. Ja mēs bērnudārzā labi paveiksim savu darbu, tad bērniem pieaugot būs iespēja šajā jomā pilnveidoties. Jāiedrošina šajā tēmā mūsu lielais brālis.

— **Nupat saņēmāt zaļo karogu. Lai to iegūtu, bija jāizpilda zināmi priekšnosacījumi.**

Rudīte: — Jā, ļoti nopietni. Līdz 1. XI ekoskolas programmā jānodod visi plāni pašreizējam mācību gadam, savukārt pavasarī jāraksta lielais pārskats par katru padarīto darbu.

Ilona: — Rudīte jūnijā to dara tā, kā augstskolā rakstot bakalaura darbu.

Rudīte: — Jāmin ne tikai labais un veiksmes, bet jāanalizē arī kļūdas, ko varētu darīt citādi. Tad brauc žūrija un skatās uz vietas,

pārbauda, iztaujā koordinatori. Mūs jūnijā apmeklēja Latvijas ekoskolu koordinators Daniels Trukšāns un Vides izglītības fonda pārstāvis Edmunds Cepurītis. Tikai divi, jo mēdz atbraukt arī pāri par desmit vērtētāju, tomēr tikšanās bija grūta. Vispirms prezentēju mūsu redzējumu par izdarīto, nodarbības, to visu ar pierādījumiem, fotogrāfijām, videomateriāliem. Ar *ķeksīšiem* te neiet cauri. Pēc tam viņi āķīgi un pat provokatīvi jautāja. Diemžēl biju viena un reizēm apjuk.

Mēs ļoti lepojāmies ar pasākumu *Ekomode*, izdevās lieliski sadarboties ar vecākiem. Mēs to izrādījām četreiz, tērpi glabājas joprojām. Bet žūrija aizrādīja, ka tā radām jaunus atkritumus... Centos visādi pierādīt pozitīvo, vecāku iesaisti, to, ka visiem bija jāaizdomājas par atkritumu tēmu, ko pirkt, ko var nepirkt. Mūsu darinātie tērpi var kalpot ilgi, un galu galā katrs tērps jau novalkājas.

Žūrija ieteica vairāk iesaistīt bērnus vides vērtēšanā, tā aplūkojot lielākās tēmas: ūdens, elektrība, transports, apkārtne. Daudz no tā jau mēs darām. Varētu jautāt pretī: ko piecgadnieks gan var vērtēt? Viņi paskaidroja, kā to dara citur. Mums šogad arī darbosies mazie pētnieki, liekot savus plusiņus un mīnusiņus. Katru gadu veidosim vides kodeksu atbilstoši galvenajai tēmai, un arī tur iekļausim bērnu viedokļus. Tikšanās ar žūriju bija smaga, bet vērtīga. Uzzināju daudz tāda, kas liek mazliet mainīt domāšanu.

— **Pēc tikšanās varbūt šķita, ka zaļo karogu nedabūsi.**

Rudīte: — Tā likās gan. Izrādās, ka tomēr esam uz pareizā ceļa, un rudens mums atnesa ļoti lielu pārsteigumu.

Ilona: — Ceremonijas laikā Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē jutām milzu gandarījumu un vienlaikus nemaz īsti neapjautām, ko esam paveikuši un ko saņemam.

Rudīte: — Sēdējām pašā priekšā. Pirmajās rindās atradās un zaļo karogu vispirms saņēma tie, kam to piešķīra pirmoreiz.

Ilona: — Ekoskolas programmā vēl ir maz pirmsskolas iestāžu. Lepojamies, ka bijušajā Talsu rajonā tādi esam vienīgie.

— **Kur tad karogs?**

Ilona: — Vēl plauktā (30. IX. Red.) un gaida 12. X, kad to svinīgi uzvilksim. Par masta iegādi un uzstādīšanu parūpēsies Saimnieciskā dienesta vadītājs Andris Kojro.

— **Kādi secinājumi jau radušies?**

Ilona: — Pirmajā gadā bija grūti, otrajā likās, ka vieglāk. Pēc žūrijas apmeklējuma jūnijā sapratām, ka pašām daudz jāmācās, lai bērnus pareizi mācītu, ievirzītu. Darām jau pareizi, bet jāmaina sava domāšana.

— **Vai ir paredzēti īpaši kursi?**

Rudīte: — Jā, forumi un semināri. Pirmajā gadā to nesaprātu, otrajā netiku citu darbu

Miķeļdiena

Rudīte: — Mums ir tradīcija — katru mācību gadu dažas grupiņas savienojas nelielās kopās un sarīko vienu lielāku pasākumu. Vienojāmies, ka svinēsim gadskārtu ieražu svētkus — Miķeļus. Tos sagatavoja *Pienenītes* un *Sienāziša* grupas, bet svētki bija visai iestādei. Miķeļdienai bija vairāki posmi.

Inta: — Gribam, lai iesaistās vecāki un lai kopā izdodas radīt ko paliekošu. Uz Miķeļiem viens no vecākiem darināja Jumja zīmi, divas kopā saaugušas vārpiņas, bet audzinātājas kopā ar bērniem no dabas materiāliem nopina vītņi. Nospriedām, ka āra izstādei katrs atnesīs dārzā izaugušo.

Rudīte: — Kāpēc gan griezt, ja var atnest šurp veselu to, kas izaudzis, izraugoties savdabīgāko, šķībāko, greizāko — burkānus, kartupeļus, ābolus. Kā paši bērni saka: ko veidojusi dabas māte. Lillija Gleglu, kas vienam mūsu audzēkņim ir vecmāmiņa, uztaisīja pašu Miķeli. Izdomājām, ka rotaļās un dejas piedalīsies visas grupas, taču kā īstos svētkos — neiestudējot, bet uzreiz darot.

Inta: — Lielajā zālē ar baltiem galdautiem U veidā izklājām lielu kopgaldu. Piekodinājām, lai veikālā nepērk cipšus un kolu, bet sagādā tikai pašu pagatavotus cienastus.

Rudīte: — Tad nu arī pārliecinājāmies, ko katrs mājās bija pagatavojis. Bija burkānu maizes, ābolu kūkas, ābolu sula. Viss bija izdarīts, lai skaisti kopā pusdienotu. Sākām ar galda dziesmu, pateicoties par to, kas uz galda atrodas, un ar dziesmu arī beidzām. Tas mums tik labi izdevās, ka varētu tā darīt arī citos lielākos kopīgos svētkos. Bērni jutās labi, un noslēgums bija ar dancošanu un dziedāšanu pagalmā! Inese Veinberga iejutās saimnieces un Miķeliša aizgādnēs lomā, uzdeva mīklas. Inga Apškrūma spēlēja akordeonu un vadīja rotaļas. Pirmsskola vecuma bērniem tādas atrast nav viegli! Bērni uzzināja, kā top maize, kā kuļ labību, kā maļ graudus, kā iejauc mīklu.

Inta: — Jau pirms svētkiem mūsu piecgadnieki, *Pienenītes* grupas bērni, aizbrauca pie Elmas Zadiņas, skatījās, kā saimniece iejauc mīklu, kā tā abrā rūgst, kā to sedz ar daudzām segām, kā veido kukulīšus un šauj krāsnī — nevis ar lāpstu, bet ar lizi. To visu nofilēja, tapa 18 minūšu gara filma — mācību materiāls, ko arī pirms Miķeļdienas noskatījās pārējie bērni. Tagad visi saprata, ko viņi svētkos ēd. Citādi bērni domā, ka maize rodas veikalā plauktos.

— **Tas atkal iekļaujas ēšanas tēmā.**

Inta: — Jā. *Jaunsniķeros* bērni varēja paņemt rokās griķus, zirņus, ko Elma iedeva arī līdzī, redzēja īstu kombainu. Jauka sadarbība! Varam padalīties ar citiem bērnudārziem.

• *Miķeļdienas lustes pie bērnudārza.*

dēļ un aizsūtīju divas mūsu darbinieces, bet svarīgi ir pašai apmeklēt. Aizvien plašāk jāiesaista citi pedagogi, jāizveido domubiedru komanda. Mūsu uzdevums ir skaidrot zaļo domāšanu un dzīvesveidu saviem darbiniekiem, mūsu bērniem, vecākiem un visai sabiedrībai, kā arī sadarboties ar vidusskolu.

Rudīte: — Pašos svētkos bērni ar lielu prieku ārā izlustējās. Pēc tam viņi teica, ka patīcis visiem kopā rotaļāties un kopā pie lielā galda ēst. Ieraudzīt, ka esam tik daudz! Mums arī turpmākajam darbam ir ieceres, kā arī atsaucīgi vecāki. Sadarbība ir mūsu izglītības iestādes stiprā puse.

Alnis Auziņš

Foto no Kurzemītes albuma

Labu ēstgribu!

Ēdināšana vidusskolā

No šī mācību gada Dundagas vidusskolā skolēnu ēdināšana ir Meritas Sāmītes uzņēmuma pārziņā. Merita gan nav iesācēja ne šajā jomā, nedz arī vietā, jo vidusskolas ēdnīcā strādā jau desmit gadu. Tātad apvienojas pieredze un jauns sākums. Pietiekams iegāsts sarunai, reizē cenšoties arī skaidrot, ar kādām grūtībām nākas saskarties uzņēmējam šajā ļoti īpašajā darbības jomā. Patiesībā temats ir plašāks, un to derētu turpināt, proti, runa ir par mūsu ēšanas paradumiem, arī par veikalu piedāvājumu, par ģimenes tradīcijām, par to, ko tajā visā var darīt skola kā audzināšanas iestāde...

— Atceros, kā pirms astoņpadsmit gadiem, dzīvesbiedres uzaicināts, aizgāju puspudienot Dundagas vidusskolā. Vienkārši sapnis! Biju pārsteigts par ēdināšanas kvalitāti. Manas garšas kārpīņas nemaldīgi vēstīja, ka skolā ēdieni ir ļoti garšīgi, turklāt daudzveidīgi un lēti, un man bija ko salīdzināt. Ar pilnīgi pretējām sajūtām atcerējos paša bērnu dienu pieredzi Rīgas skolā...

Diemžēl laika gaitā tas viss pasliktinājās, un lielākā neveiksme bija leīšu uzņēmuma darbība, kura sekas jūtamas vēl tagad. Bet kā jūs raksturotu pašreizējo stāvokli un savas iespējas?

— Viegli nav. Skolu audzēkņu ēdināšanā tagad valda ļoti stingri noteikumi, kas pavāriem izvirza grūtu uzdevumu — uztaisīt daudz maz baudāmu ēdienu, būtībā nelietojot sāli un cukuru.

— Ir jau laikam arī labvēlīgāka sāls...
— Tam nav nozīmes, sāls daudzums nedrīkst pārsniegt 0,004 g uz 100 g produkta.

Vidusskolas

komplekso pusdienu ēdienkarte septembra ceturtajā nedēļā

Pirmdiena. Škelto zirņu zupa, makaroni ar gaļu un dārzeņiem, burkānu salāti ar ķiplokiem, ābolu sulas dzēriens, rudzu maize, ābols.

Trešdiena. Piena rīsu zupa, rudzu maize, dārzeņu sautējums ar vistu, svaigs gurķis, apelsīnu kompots, banāns.

Piektdiena. Kartupeļu un gaļas sacēpums, skābais krējums, svaigu kāpostu salāti ar puraviem, rudzu maize, jogurts ar augļiem.

Bet ne jau šie ierobežojumi vien. Ļoti jāuzmanās ar e-vielām, ar žāvējumiem, dažādiem garšas pastiprinātājiem. Tādi paši ierobežojumi skar arī skolas bufeti. Kas neatbilst noteikumiem par skolas uztura normām, tur nedrīkst būt.

— To visu var saprast un tas ir pareizi. Apmēram četrpadsmit gadu darbodamies ar jaunajiem šahistiem, izbraukumos vēroju, ko viņi ēd. Vismaz pēdējos piecus gadus visu ir pārmākusi kola un čipsi. Jūs varbūt nedēļā visam kopgaldam neizmantojat tik daudz šo garšas kārpīnām tīkamo vielu, cik viens skolēns ārpus skolas vienā dienā.

— Tā tas diemžēl ir. Veikalā jebkurš skolēns var nopirkt kolu un čipsus, kam bieži vien ir arī atlaide, pēc tam viņš tikpat mierīgi tos var skolā notiesāt. Tāpat taisnība, ka viss aizsākas ģimenē, arī ēšanas paradumi. Reizēm pilnīgi sirds nosāp. Mēs virtuvē gatavojam tiešām garšīgu kartupeļu biežputru — kartupeļi ir labi, un iekārta ļauj sakult tik pirmšķirīgi, kā mājas nemaz nav iespējams. Tad, dzirdot skolēnu nicinošās piezīmes «Kas tas tāds?», var rokas nolaisties.

— Par kaloriju skaitu jums arī jā rūpējas?
— Kā citādi! Tās jāaprēķina. Jāuzmanās, lai ogļhidrātu nebūtu par maz, lai taukvielu nebūtu par daudz, lai kopējais kaloriju daudzums atbilstu attiecīgā bērna vecumam.

— Jums jābūt labiem matemātiķiem.
— Nesūdzamies, tādi ir noteikumi. Visas matemātiskās darbības gan paveic datori ar atbilstošām programmām.

— Pārtikas un veterinārais dienests jūs noteikti pārbauda.

— Brauc regulāri un negaidot.
— Nu ja, tas ir viņu uzdevums. Tieši šajās dienās, jaunā mācību gada sākumā, skatījos televīzijas raidījumu, kurā Pārtikas un veterinārā dienesta darbinieki pārbaudīja kādas lielas skolas virtuvi. Atklāja arī vairākus pār-

kāpumus, bet beigās aizkadra teksts vēstīja: noslēgumā bija subjektīva pārbaude — cik tīri izēsti šķīvji, kā virtuvē pagatavotais skolēniem ir garšojis. Tiešām, cik grūti jums šādos apstākļos strādāt, jo tas prasa konkurēt ar ārpusauli, ko jūs nekādi nevarat! To visu ļoti labi apzinoties, jūs tomēr nesen nolēmāt uzsākt savu uzņēmējdarbību.

— Vidusskolas ēdnīcā strādāju desmit gadus, darbs man patīk. Esam četras darbinieces. Antra Upnere strādā skolas virtuvē vairāk nekā trīsdesmit gadu, Gunda Pāvelsone — apmēram piecus, vienīgi Lienīte Freimane ir tikko sākusi. Pirms gadiem desmit

objektīvie apstākļi bija labvēlīgāki. Apzinoties visas grūtības, kopīgi apspriedāmies un tomēr izšķīrāmies par šo soli. Tad darīsim to pašas bez priekšniekiem un starpniekiem! Augustā ar pašvaldību noslēdzu līgumu, esmu pašnodarbināta persona.

— Pirmais īstais vērtējums par to, kā jums sokas, varētu būt tikai mācību gada beigās. Bet jums jābūt kaut kam drusku vairāk par cerību, ka spēsiet izdzīvot un pat dzīvot.

— Protams. Ēdinot skolēnus, par peļņu nerunāsim. Mēs domājam, ka spēsim nomaksāt īri, elektrību un ūdeni, kā arī sev algas.

— Domes deputāti lēma, ka jūs varat klāt galdus arī gados.

— Jā, ārpus skolas darba laika, piemēram, piektdienu pēcpusdienās, brīvdienās, skolas brīvlaikā. Tas ir būtisks priekšnosacījums sekmīgai mūsu uzņēmējdarbībai.

Ja gribas pasūtīt kādus ēdienus mājas svinībām, arī to varam sarunāt. Gan klients pats var atbraukt, gan mēs varam pievest klāt. Varam uzklāt galdus. Ļoti ceru sadarboties ar mūsu pili, īpaši vasarā, kad pilī notiek rosīga dzīve, bet skolā ir dīkstāve.

— Un ikdienā skolas bistro var pusdienot jebkurš apmeklētājs. Cik daudz nāk? Un kādā laikā to vislabāk darīt?

— Pagaidām ēdāju no malas ir maz, bet ceru, ka ar laiku kļūs vairāk. Starp citu, pusdienas varam arī iesaiņot līdzī. Vislabāk nākt no pulksten 12.45 līdz apmēram 13.30.

— Un vai bistro ēdienkarte atšķiras no kopgaldā?

— Jā. Ir pieejamas kompleksās pusdienas jāpasūtina iepriekšējā dienā. Var arī to nedarīt un izvēlēties uz vietas no ēdienkartes, kurā ietilpst zupa, otrais un saldaiss.

— Cik jūsu ēdieni izmaksā — skolēniem un apmeklētājiem no malas?

— Bērniem kompleksās pusdienas ir pa 2 €. Bet no kompleksajām piedāvājam arī izla-

si, piemēram, otrais, salāti un dzēriens. Tad var paēst pa 1,50–2,50 €.

Gatavojot kompleksās pusdienas, mēs rēķināmies ar noteiktu bērnu skaitu. Katli ir milzīgi, ja varam izvēlēties ēdienu 120 porcijām, tad varam arī 160, ja tik iepriekš zinām, cik būs ēdāju. Visu laiku jādomā, kā piedāvāt kaut ko interesantu un jaunu, lai piesaistītu vairāk skolēnu un citu apmeklētāju, ievērojot noteikumus par uztura normām izglītības iestādē.

— Ikdienā pieradušam pie kā cita, skolas ēdiens kādam var šķist pliekans.

— Mums jācenšas gatavot pēc principa «vilks paēdis un kaza dzīva».

— Pieminējāt pusdienas. Cikos tās ir? Un cik ilgs laiks tām atvēlēts?

— Lielajā skolā sākas pulksten 12.05 un ilgst apmēram 40 minūtes. Kad sākas ēdamais starpbrīdis, kompleksās pusdienas jau ir gal-dā.

— Un kā ir Mazajā skolā?

— Tur bērni ēd divās maiņās jeb starpbrīžos, pulksten 11.20 un pulksten 12.15 (sk. foto). Ar pašvaldības auto vedam kompleksās pusdienas, un divas mūsu darbinieces brauc līdzī.

— Kāds audzēkņu skaits ēd skolā?

— Mazajā skolā 118, Lielajā skolā — 25–35.

— Kāds ir virtuves aprikojums?

— Iekārtas ir lietotas, bet labas, tās ļauj pagatavot kvalitatīvu ēdienu.

— Kā sokas īstenot Skolas piena un Skolas augļa programmu?

— Pienu gādā mūsu piensaimnieku lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība (PLPKS) Dundaga, apmaksā pašvaldība. Mēs tikai apkalpojam, saļejam krūzītēs.

— Vai skolēni pienu labprāt dzer? Un pie-na zupas?

— Gan pienu, gan piena zupas — ļoti labprāt. Pienu dzer pamatskolas audzēkņi, bet,

Līvu laiks • Līvō āiga

Atceroties Līvlist diriģenti Līvlist dirigent mādōltōksōks

Ārija Mauriņa, dzim. Rudzīte (23.09.1926.–19.11.2006.)

Aiz tevis dzīvība un gaisma paliek un atmiņas — kā krāšņs zieds.

Ir 2006. gada 23. septembris. Ansambļa Līvlist diriģentei, dzejniecei, komponistei un mūzikas skolotājai Ārijai Mauriņai ir skaista astoņdesmitā jubileja. Ir saulains un silts.

Jubileja notiek Ārijas meitas brīnumjaukajās mājās un dārzā, kur Ārija mūs nepacietīgi gaida. Mums visiem tas ir priecīgs notikums. Viņas jaukās meitas, dvīnes Ilona un Lauma, kopā ar savām ģimenēm, ar Ārijas mazbērniem par visu ir domājušas un rūpējušās. Kopā pavadījām ļoti jaukus brīžus, kas sasilda sirdis. Pateicamies!

Bet... Pēc laiciņa, 19. novembrī, kad diena

No valsts izstrādātajiem ieteikumiem veselīgam uzturam no 2 līdz 18 gadus veciem bērniem

Skolēnu ēdināšanai vienam kopgaldā dalībniekam nedēļā paredzamais produktu daudzums: 40 g taukvielu (sviesta, gaļas), 0,5 kg kaulu, 30 g miltu, 100 g barības līdzekļu (dažādi putraini, auzu pārslas, makaroni vai manna), 30 g cukura, 60 g zirņu, ¼ l paniņu vai vājpiena, 1,5 kg kartupeļu, 300 g dažādu sakņu ziemai, arī dažas speciāldevas, kā sīpoli, zivis, siers.

ja atnāk lielāki skolasbērni un piens mums ir, tad dodam arī viņiem.

Skolas auglis mūsu vidusskolā ir ābols. Jau otro gadu sadarbojamies ar Ventspils novada Puzes pagasta zemnieku saimniecības Būdenieki. Atšķirībā no piena, ko dzer visu mācību gadu, ābolus 1.–9. klašu audzēkņi ēd no novembra līdz februāra vidum.

— Kur iepērkat pārējos produktus?
— Kartupeļus un citus dārzeņus no Lai-dzes zemnieku saimniecības Indrāni.

— Ne no Dundagas pagasta.

— Mēs skatāmies gan kvalitāti, gan cenu. Iegādājamies arī no bāzes Talsos. Gaļas produktus — no gaļas pārstrādes uzņēmuma Nākotne. Kādreiz, kad pati biju tikai darbiniece, skolas ēdinātāji sadarbojās ar Ventspili un Rēzekni. Tomēr Nākotne kvalitātes ziņā ir vispārākā. Bakalejas preces mums ved no Rīgas. Piena produktus iepērkam no PLPKS Dundaga, skābētos kāpostus arī no Dundagas pagasta saimniecības.

— Sarunas noslēgumā atkal atcerējos turpat divdesmit gadus tālo pagātni, kad ar tādu labsajūtu ēdu vidusskolas virtuves ēdienus. Bet arī toreiz dzirdējām bērnu atsauksmes — mājās stāstīto, ka skolā jau nav, ko ēst, ka negaršīgi. Vai nu tāds tiešām mājās nav radis ne pie kartupeļu biežputras, ne zupām kā tādām, vai arī apzināti stāsta nepatiesību, lai dabūtu no vecākiem naudu, par ko nopirkt labākajā gadījumā našķus.

— Jā, protams, tas ir arī audzināšanas darbs mājās, pat lielā mērā. Ko un kā bērns ēd, pie kā pierod, kā vecāki to izskaidro. Tā pati sāls — labi jau būtu radināt to lietot mazāk.

— Tad arī skolas ēdiens tā neatšķirtos no mājās gatavotā.

— Tieši tā. Un otrs. Ja bērnam iedod nau-du pusdienām, tad nudien ir jautājums, ko viņš par to nopirks. Iespējams, kādus kārumus. Ja vecāki vēlas, lai bērns tiešām pusdie-notu skolā, vajadzētu pārskaitīt naudu uz mūsu kontu bērna pusdienām. Tad skolēns atnāks pēc talona un paēdis. Pieradīs pie mūsu ēdiena, un pamazām mazināsies arī kāre pēc kolas un čipsiem. Esam pateicīgi tiem vecākiem, kas šādi rīkojas.

Alnis Auziņš, autora foto

Atpakaļlaiks

Dundagas luterāņu baznīcai 250

Nobeigums. Sākumu sk. aprīļa numurā.

Baznīca kā nams, kā ļaužu pulcēšanās vieta ļauj kā ar laika mašīnu doties ceļojumā, vērgam lasītājam atklājot daudz interesantu liecību par mūsu kopīgo kultūrvēsturi, sabiedrisko dzīvi, politiskajiem strāvojumiem, galu galā — cilvēka dabu. Baznīca, izrādās, ir savdabīgs laikmeta spogulis

Mēs redzam, ka dievnams ir visas Dundagas sabiedriskās dzīves centrs. Būtībā nav lielāku izrīcību, kas tam paietu secen. Interesanti, ka tās bieži vien ir itin kā sadalītas divās daļās — garīgā noris baznīcā, laicīgā — sadraudzīgās biedrības *Vārpa* namā vai Dundagas parkā. Pat senlatvju sērstības, kā redzam šajā publikācijā, var vienot visu vietējo kopienu. Ievērojamu mūziku un citu kultūras darbinieku piesaiste ir apbrīnojama, it īpaši paturot parātā, ka Dundaga no galvaspilsētas atradās tikpat tālu, cik tagad, bet nokļūšana no viena punkta otrā prasīja daudz vairāk laika. Toreiz gan kultūras dzīve, gan patriotiskā noskaņa tik pašsaprotami ieplūdusi...

Publikācijas vēsta par draudzes lielo rosību, gādājot par savu namu, iesaistoties līdzekļu vākšanā.

Uzzinām, ka Jaņa Rozentāla altārglezna saukta trīs dažādos variantos, tāpat to, cik ļoti tā draudzes konservatīvajai daļai iesākumā nav patikusi.

Pāršķirstot vecos izdevumus, pārliecināties, ka arī baznīca, varbūt drīzāk draudze, ir tā, kas savā ziņā iet laika garam līdzi. Reizē tik pašsaprotami un reizē — diemžēl? Cits noskaņojums jūtams cara laikos, cits — vadoņības laikmetā pagājušā gadsimta 30. gadu otrajā pusē, kad mazliet pompozais, piepaceltais patriotisms iespiedies cauri biežajiem dievnama mūriem...

Vecie raksti glabā arī ieskatu draudzes ķildās par un ap mācītāju Edgaru Villi, liecinot par kaut ko pilnīgi pretēju tam garam, kādam šajā vietā vajadzētu valdīt.

Tomēr pāri visam publikāciju kopums gana iespaidīgi liecina par laikiem, kad «Dundagas draudzē ir 1 750 cilvēku», kad svētdienas dievkalpojums ir pašsaprotama dzīves nepieciešamība un cilvēkos ir alkas pēc dziļuma. Gluži simboliski rakstu sērija noslēdzas ar Voldemāra Vēža dienasgrāmatas izvēlumiem, kas ievada pavisam citu laiku sākšanos.

Svētdien Dundagas baznīcā ordinēja 3 jaunus mācītājus

Svētdien Dundagas baznīcā ordinēja trīs jaunus mācītājus. Ordinēšanu izdarīja arhibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs. Viņam asistēja Piltenes iecirkņa prāvests A. Jaunzems un L. U. teoloģijas fakultātes doc. A. Treijs. ..

Jauno mācītāju ordinēšana Dundagas baznīcā notika uz pašu jauno mācītāju vēlēšanos, jo ev.-lut. baznīcas ģimnāzijā viņi bijuši Dundagas draudzes mācītāja Ed. Villes skolnieki.

Ventas Balss, nr. 69, otrdien, 1937. gada 22. jūnijā

Jaunas dāvanas

Dundagas dievnama daiļumam

Dundagas baznīcas izdaiļošana arī šai gadā sekmīgi turpinās. 4. jūlijā Piltenes iec. prāvests A. Jaunzems svinīgi iesvētīja dievkalpojuma sākumā Dundagas baznīcas dāmu komitejas priekšnieces dāvinātās jaunās altāra un kanceles segas. Segas — baltas ar dzelteniem ornamentiem un dzeltenu krustu — domātas svētku gadījumiem un atstāj ļoti glītu iespaidu. Dundagas baznīcas izdaiļošana, pateicoties šai mīlestības dāvanai, ir bagātīgi veicināta. Tai pašā dienā iesvētīja 49

draudzes jauniešus un bija ļoti daudz dievgaldnieku, tā kā dievnama plašās telpas izrādījās par mazām un daudzi bija spiesti palikt ārpusē. Vasaras otrā pusē sāks celt sen gaidīto baznīcas žogu, kas baznīcu vairāk izcels no ne visai glītās apkārtnes.

Ventas Balss, nr. 75, ceturtdien, 1937. gada 8. jūlijā

• **Piemīnas plāksnes Latvijas atbrīvošanas cīņās un pasaules karā kritušajiem Dundagas draudzes dēliem atklāšana baznīcā 1935. gada augustā.** Foto no A. Zigates albuma

Veco strēlnieku svinības Dundagā

9. janvārī Latviešu veco strēlnieku biedrības Dundagas nodaļa rīkoja Ziemas svētku kauju atceres un nodaļas karoga svētkus. No Rīgas kā Latviešu veco strēlnieku biedrības centrālās valdes pārstāvis bija ieradies ģen. Auzans un Latviešu veco strēlnieku biedrības dāmu komitejas priekšniece Fricone. Svētki sākās plkst. 14 ev.-lut. baznīcā ar svinīgu dievkalpojumu, kuru vadīja mācītājs Ed. Ville. Baznīcas altāra telpās mirdzēja 2 lielas egles, un pie baznīcā novietotās brīvības cīņas kritušo piemīnas plāksnes stāvēja strēlnieku goda sardze — 2 strēlnieki baltos mēteļos. Baznīca bij dievlūdēju pārpildīta. Karogu iesvētīja māc. Ed. Ville, un svētku sprediķi teica Piltenes prāvesta iecirkņa vikārmācītājs J. Augstkalns. Dievkalpojumu kuplināja Dundagas sadraudzīgās biedrības *Vārpa* jauktis koris diriģenta J. Šultnera vadībā, nodziedot Reinholda *Satumsa nakts* un M. Hermaņa *Ak, stiprais valdnieks*.

Ventas Balss, nr. 3, otrdien, 1938. gada 11. janvārī

Mūsu aprīķa draudzes dažos raksturīgos skaitļos

Pēc baznīcas virsvaldes publicētām ziņām vislielākā draudze Ventspils aprīķī ir Ventspils latv. draudze ar 6000 reģistrētiem un iesvētītiem draudzes locekļiem, pēc tam seko Popes—Rindas—Puzes draudze ar 2 600 locekļiem, tad Dundagas draudze ar 1 750.

Ventas Balss, nr. 18, otrdien, 1938. gada 15. februārī

Lieli baznīcas svētki Dundagā

Rīt Dundagas sirmajā baznīcā notiks jauno mācītāju J. Saulīša un N. Plātes ordinēšana. Ordinēšanu izdarīs arhibīskaps prof. T. Grīnbergs, piedaloties prof. L. Bērziņam, Rēzek-

nes mācītājam Kramam, Rīgas Mārtiņa draudzes mācītājam E. Stangem, Landzes mācītājam J. Pilmanim un Dundagas draudzes mācītājam Ed. Villem. Sakarā ar arhibīskapa piedalīšanos Dinsberga pamatskolas 100 gadu pastāvēšanas svinībās, kuru arhibīskaps apmeklēja 1879. gadā, ordinēšana nolikta Dundagas baznīcā.

Ventas Balss, nr. 119, sestdien, 1938. gada 22. oktobrī

Senlatvju sērstības Dundagā

Dundagā 13. augustā liela svētku diena. Lauksaimniecības biedrība kopā ar dāmu komiteju rīko V. Laursona dainu spēles *Senlatvju sērstības* ar J. Graubiņa mūziku, izrādi. Uzvedumu iestudē pats autors. Svētki sāksies ar garīgu koncertu vietējā baznīcā, kurā piedalīsies brīvmāksl. T. Vilerte, E. Druva, V. Laursons un koris. Pēc koncerta Dundagas parkā notiks brīvdabas uzvedums *Senlatvju sērstības*. Pirms izrādes runās sabiedriski-kulturālā departamenta direktors J. Labsvīrs. Paredzētas vairākas vērtīgas balvas par labākiem vietējiem tautas tērpiem. No Rīgas uz svētkiem ieradīsies tūristu vilciens.

Ventas Balss, nr. 88, otrdien, 1939. gada 8. augustā

Senču sērstības Dundagā

Svētdien Dundagā bija liela svētku diena. Dundagas baznīcā notika kritušo varoņu piemiņas dievkalpojums savienots ar garīgu koncertu. Garīgo aktu vadīja māc. E. Ville un J. Saulītis. Koncertā piedalījās dziedātājas E. Druva (alts) un T. Vilerte (zoprans), vijolnieks dundadznieks R. Beika un vietējais draudzes koris J. Tendera vadībā. Baznīca bija pilna apmeklētāju, un vērtīgie priekšnesumi dundadzniekiem paliks labā atmiņā.

Pēcpusdienā Lauksaimniecības biedrība ar draudzes dāmu komiteju Dundagas parkā rīkoja V. Laursona dainu spēles *Senlatvju sērstības* izrādi. Šeit svinības ar īsu uzrunu ievadīja māc. E. Ville, pēc kam runāja sabiedriski-kulturālā dep. direktora v. i. J. Labsvīrs, novēlot būt vienmēr nomodā par nacionālām tradīcijām un stāvēt stipri par tautas vienību un savstarpēju saprašanos.

Tad sekoja brīvdabas izrāde, kuru kuplā skaitā saradušais apmeklētāju skaits noskatījās ar lielu interesi. Dainu spēli *Senlatvju sērstības* bija sagatavojis autors V. Laursons, un tajā parādītas mūsu senču sērstības, kas norit ciešā saskaņā un vienotībā, kad pie labieša saradušies viņa radi, kaimiņi un citi tuvinieki. Uzvedumam mūziku komponējis J. Graubiņš, un daudzas tautu dainas skandināja draudzes koris, papildināts ar sadraudzīgās b-bas kora dziedātājiem. .. Pēc izrādes notika labāko tautas tērpu godalgošana. III godalgu, *Sievietes pasaule* gada gājumu, dabūja Elfrīde Kenigvalde par Dundagas novada tautas tērpu. Sarīkojumu noslēdza ar svētku balli Dundagas parkā.

Ventas Balss, nr. 91, otrdien, 1939. gada 15. augustā

Miris kora darbinieks

Rīgā slimnīcā šinīs dienās miris 66 g. v. Jānis Tenders no Dundagas. .. Tendera sabiedriskais darbs sācies vēl labi sen pirms mūsu valsts nodibināšanas. Dzimis dundadznieks, apmeklēja tikai elementārskolu, viņš ar lielu interesi pievērsās mūzikai un dziedāšanai. Sākumā kā cītīgs kora dziedātājs, viņš vēlāk Ventspilī .. pats nodibina dziedāšanas kori un darbojas kā kora diriģents pie vairākām toreizējām Ventspils kulturāli sabiedriskām organizācijām. Tāpat viņš organizē pūtēju orķestri un ir tā vadītājs. Pēdējos gados Tenders dzīvoja Dundagā, un arī šeit viņš turpina rosīgu darbību sava pagasta sabiedriskajā dzīvē. Viņš organizēja baznīcas kori un aizsargu pūtēju orķestri un ir šo vienību vadītājs līdz pēdējam laikam. .. Tenders savas zināšanas dziedāšanā un mūzikā ieguvis pašmācības ceļā un šai ziņā var būt par labu piemēru tam, ko var panākt ar centību un pūlēm blakus savam ikdienas darbam. Tendera mirstīgās atliekas izvadīs svētdien, plkst. 11, no Dundagas baznīcas uz Ildzeres kapiem.

Ventas Balss, nr. 41, sestdien, 1940. g. 13. aprīlī

No Voldemāra Vēža dienasgrāmatas

24. decembris, svētdiena. [1944]
.. Saģērbjos un eju uz baznīcu. Tautas

daudz, sevišķi sieviešu. Pēc latviešu dievkalpojuma nāk *Wehrmacht*. .. Ap 16.00 visi karavīri pulcējas savās barakās. Dzird meža ragu taurējam. Atskan arī *O Tanenbaum, o Tanenbaum!* (...)

Talsu Vēstis, 1993. gada 18. decembrī

No Voldemāra Vēža dienasgrāmatas

27. maijs, svētdiena. [1945]

.. Mācītājs vēl nav atnācis. Apstaigāju baznīcai apkārt. Pie ģērbkambara ir savāda kapu kopiņa ar sarkanu stabu krusta vietā. Pakavējos pie Ostenzakenu kapiem. .. Sākas dievkalpojums. Pie durvīm kņada, sarunas, krievi runā. Dzirdu, ka prasa krieviski: vai cepures jānoņem? Ienāk divi krievu oficiieri un atsēžas kreisajā pusē. .. Divas reizes dzirdu melodiju *To mīlestības spēku sveicu*. Man dziedot asaras rit pa vaigiem, no prieka par to, ka esam brīnīšķīgi pasargāti. .. Aizeju uz staciju. Vilcieni iet tikai reizi dienā: nepārdienās uz Stendi atiet 18.30, pārdienās uz Ventspili 10.05. .. Pie parka svētku parāde. Puiši vairākkārt defilē gar pulka karogu. Dzied vienu un to pašu dziesmu. Trīs rotas pavisam. .. Sieva dzen, lai es eju uz *meeting* tirgus laukumā, kas notiks trijos.

Talsu Vēstis, 1994. gada 14. maijā

Paldies par atbalstu publikācijas sagatavošanā Kubalu skolas-muzeja vadītājam Ivaram Abajam!

Alnis Auziņš

Atjaunošanas darbi luterāņu baznīcā 2013.–2016. gadā

Kristus

skulptūras restaurācija

2015.–2016. gadā atjaunota vairāk nekā 2 m augstā 18. gadsimta Kristus skulptūra. 74% finanšu līdzekļu sedzis Valsts Kultūrkapitāla fonds (VKKF), 26% — Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija (VKPAI). Skulptūra vēl atrodas polihromā koka restauratoru vecmeistares, SIA *Restore* vadītājas Aidas Podziņas darbnīcā.

Skulptūrai, kas ir senāka par pašu baznīcu un šajā dievnamā sākotnēji atradās altāra centrā, tagadējās gleznas vietā, ir atjaunots tās sākotnējais krāsojums, kas krasi atšķiras gan no mums pierastā, līdzšinējā, gan no citu baznīcas iekārtu senā krāsojuma izpētē atrastajiem toņiem.

Interjera vēsturiskā krāsojuma izpēte

2014. un 2015. gadā SIA *Arhitektoniskās izpētes grupa* izpētē noskaidroja, ka liela daļa baznīcas iekārtu, kas tur atrodas jau kopš nama uzcelšanas, sākotnēji bijušas «gaiši zaļganzilā pamattonī ar tumši zilām detaļām un marmorizētiem kolonnu stāviem». Krāsojums ir saglabājies labā tehniskā stāvoklī. 74% no finansējuma sedza VKKF, 26% — pati draudze.

Logi

2013.–2016. gadā SIA *Ki Koks* Intara Kuršin-ska vadībā restaurēja 12 lielos logus. 63% no izdevumiem sedza VKKF, 23% — VKPAI, 14% — Dundagas luterāņu draudze ar Ministros vācu – latviešu biedrības (*Deutsch-lettischer Freundeskreis Münster*) atbalstu. Liels paldies tai par regulāru atbalstu arī daudziem citiem darbiem!

Jauna elektrokabeļa un torņa zemējuma ierīkošana

Šis darbs ir pamats tālākai elektroinstalāciju un apgaismes sistēmas sakārtošanai. Strādāja SIA *Metera*, asistējot arheologam Armandam Vijupam. 88% izmaksu sedza VKPAI, 12% — draudze.

Paldies ikvienam, kas ar lūgšanām, praktisku palīdzību un naudu palīdz atjaunot vienu no Dundagas vēsturiskā un mūsdienu centra dominantēm!

Alanda Pīliņa, Dundagas ev. lut. draudzes projektu vadītāja

Raibs kā dzeņa vēders

Kolkas pamatskolas salidojumā

1. X Kolkas skola svinēja savu 55. dzimšanas dienu.

Kopā ar skolu — skolotāji, bijušie skolēni, viesi un laikam jau arī skaistā rudens diena, saules un krāsu pielietā. Ko vēlamies no skolas salidojumiem? To, ka esam gaidīti, un sajūtu, ka brīžiem varam būt laika pavēlnieki — varam to apstādināt un piepildīt ar neikdienišķām emocijām. Dažkārt pat sīka melnbalta fotogrāfija var atsaukt atmiņā veselu atmiņu jūkli — ne velti tik daudzi bija sastopami pie klašu telpās izvietotajām bildēm, sienas avīzēm. Skolas tagadējo laiku jau sācis skaitīt dāvinātais pulkstenis un vēlējums, ka pienācis laiks saukt kolciniekus mājās. Tomēr kaut kas Kolkā ir mūžīgs — tā ir jūra, un man patīk, kā Kolkas skola kopj šo savu identitāti. 55. reisa kuģa kapteiņi un viņu palīgi patiešām gādāja par to, lai mēs visi justos komandai piederīgi: kā vecie jūras vilki — visvecākie absolventi, tā arī kuģa mehāniķi (1962–1972), stūrmaņi (1973–1983), bocmaņi (1984–1994), matroži (1995–2005) un jungas (2006–2016).

Ceru, ka jaunie ieraksti Kuģa ruļļos ir turpinājums nākamajiem reisiem.

Mārite Pēterhofs, Ineses Dāvidsones foto

Kā apzagt pašam sevi jeb ieskaties kaimiņa dārzā

Pienācis oktobris, jauns mēnesis. Tik daudz ieceru, tik daudz darāmā. Beidzot pēc vairāku gadu pauzes pašvaldībā strādā dārzniece Sarmīte, ar kuru kopā īstenojamās izlolotās, pēc mūsu pasūtījuma ainavu dizaineres projektētās ieceres. Viena no tādām — pils terases apzaļumošana un labiekārtošana. Savā ilgajā vēsturē Dundagas pils ir iemantojusi daudzu stilu sajaukumu, līdz ar to arī apstādījumos tie ir jājauc. Terases vaigu rotās regulārie bukšu un īvju stādījumi, tā uzsverot pils viduslaiku izcelsmi, bet vieglumu un majestātiskumu radīs ainaviskās puķu dobes. Jau izplānotas un ierīkotas četras dažādu krāsu rožu dobes ar attiecīgajā krāsā piemeklētām ziemcietēm. Skaistās, līdz šim ziedošās rozes, atradušas mājvietu dažādos Dundagas apstādījumos.

Tikai, ak vai, kādam *puķumīlim* savajā dzējās tieši **svaigi iestādītās rozes!** Angļu parka rozes, kuras rūpīgi izmeklētas pēc norādītajām šķirnēm, pasūtītas, iegādātas, iestādītas, lai priecētu visus — gan pašus, gan viesus. Neaicinu kļūt aizdomīgiem, bet, ja nākamajā gadā ieraugiet kādā dārzā koši uzplaukstam piecas angļu tipa rozes oranžā vai persiku krāsā, tad iemesls domāt, ka tās nākušas no pils dobes. Nekādi nespēju iztēloties vienā personā zagli un puķkopī. Un kā gan nav saprotams, ka tādā veidā apzogam paši sevi?! Laikam jau vienīgais veids ir uzlikt novērošanas kameras uz katra stūra, kur kaut kas vērtīgāks iedēstīts un izveidots. Bet tas taču prasa papildu līdzekļus. Cik ilgi vēl zāgēsim zaru, uz kura paši sēžam?

Baiba Dūda, Kultūras pils direktore

Skolotāju dienā

30. IX novadā svinēja skolotāju svētkus.

Dundagā svētki sākās ar vidusskolas audzēkņu televīzijas raidījumu jeb, spriežot pēc biļetes, kino seansu saviem skolotājiem, asprātīgā un negaidītā gaismā parādot pedagogus. Par jauniešu pašu humora izjūtu jau šaubu nav. Tas viss notika skolas zālē, skolotājiem cienājoties ne vien ar kafiju un saldumiem, bet arī popkornu un kolu, kā tas pierētos, skatoties kino.

Svētku otrā daļa notika pilī. Domes priekšsēdētājs īpaši pieminēja dažus skolotājus vīriešus, tomēr īstie sveicamie bija tie, kam šogad apaļas darba jubilejas. Jā, kā tas laiks skrien!

Jau 10 gadus Dundagas vidusskolā nostrādājusi Inese Freimute, bet 15 — Inese Ķiršakmene. Piecus gadus vairāk — abu kolēģes Sandra Salceviča un Sandra Cirvele, bet gadsimta ceturksni — Marita Čaunāne.

Dundagas Mākslas un mūzikas skolas skolotāja Sandra Dadze māca bērnus 30 gadus, bet visvairāk sveicamo bija nākamajā grupā — 35 gadus bērniem un sabiedrībai kalpojušas Dundagas vidusskolas skolotājas Mārite Pēterhofs un Inta Kaudze, kā arī Mazirbes internātpamatskolas skolotāja Skaidrīte Krastiņa. Vēl piecus gadus lielāks stāžs ir pirmsskolas izglītības iestādes *Kurzemīte* audzinātājai Irīnai Seržantei, bet jubilaru jubilāre šogad ir vidusskolas skolotāja Valda Parema — viņai ir apaļš pusgadsmīts.

Visas jubilāres pauda prieku par iespēju strādāt savā mācību iestādē, par atsaucīgiem kolēģiem, kas ir tik svarīgi ikdienā. Bet šajā īpašajā dienā visus skolotājus ar koncertu iepriecināja dziesminieki Valdis Atāls un Arnolds Kārklis. Pēc koncerta visus vēl gaidīja svētku galds mazajā zālē.

Lai visiem izturība turpmākajā darbā!

Alnis Auziņš

Olimpiskajā dienā

23. IX vairāk nekā 500 vietās Latvijā notika *Olimpiskās dienas 2016 pasākumi*, arī Dundagas vidusskolā un Kolkas pamatskolā, pavisam pulcējot 380 dalībniekus.

Dundagas vidusskolas un Kolkas pamatskolas skolēni un skolotāji aktīvi iesaistījās dažādās sportiskās aktivitātēs, kuru devīze bija «Padod bumbu!».

Ik gadu apliecinām savu atbalstu veselīgam dzīvesveidam, kā arī daudzīnām kādu no sporta veidiem. Šoreiz tas bija volejbols. Skolēni aktīvi piedalījās pavisam astoņās dažādās sportiskās aktivitātēs, nosakot labākos no labākajiem.

Katrs Olimpiskās dienas dalībnieks saņēma Starptautiskās Olimpiskās komitejas sertifikātu, katra klase — diplomu par piedalīšanos Olimpiskās dienas pasākumā, bet pirmo vietu ieguvēji — arī Olimpiskās dienas kausu.

Dundagas vidusskolas Olimpiskās dienas 2016 rezultāti — pirmais trijnieks četrās klašu

grupās

1.–4. klašu grupā 1. vieta 4. b klasei, 2. vieta 4. a klasei, 3. vieta 3. b klasei.

5.–6. klašu grupā 1. vieta 6. b klasei, 2. vieta 5. b klasei, 3. vieta 6. a klasei.

7.–8. klašu grupā 1. vieta 8. a klasei, 2. vieta 8. b klasei, 3. vieta 7. a klasei.

9.–12. klašu grupā 1. vieta 10. klasei, 2. vieta 11. klasei, 3. vieta 12. klasei.

Kā katru gadu, pasākums noslēdzās, baudot spēka putru, jo šī diena ir arī Starptautiskā putras diena.

Kolkā volejbols dažādos veidos

Pedalējās gan visa pamatskola, gan piecgađgie un sešgađgie no pirmsskolas izglītības iestādes. Sports valdīja visās izpaus-

mes — ne tikai fiziskajās. Tā 1.–5. klases audzēkņi šo tēmu risināja zīmēšanas konkursā, bet 7.–9. klases audzēkņi rakstīja esejas.

Tā kā Olimpiskās dienas tēma bija volejbols, tad skolēni sacentās stafetē ar volejbola elementiem, taisnība, ne gluži klasiskā volejbola manierē. Pēc stafetes vecāko klašu audzēkņi spēkojās diviebolā, bet sākumskolā — pionieru bolā — īpašā volejbola paveidā bez gremdēm, bet ar spēka metienu un ķeršanu.

Gan skolēni, gan bērnudārza audzēkņi pedalējās rīta vingrošanā, pēc kuras visi kopā nofotografējās, tad mazie kolcinieki pedalējās stafetē ar volejbola elementiem, metot bumbu apļos, un pārējā diena *Rūķīša* iemītniekiem pagāja, sparīgi vingrojot.

Balvās bērniem tika gan veselīgas ķirbju un burkānu sulas, gan no Latvijas Olimpiskās komitejas bumbas un t-krekli konkursu uzvarētājiem, tāpat olimpiskie logotipi.

Tamāra Kaudze un Alnis Auziņš

«Dundadznieks» nr. 10 (215) 2016. gada oktobris.

Dundagas novada pašvaldības izdevums, iznāk reizi mēnesī, reģistrācijas nr. 000702696.

Adrese: Dundagas pils, Dundaga, LV-3270.

Redkolēģija: Alnis Auziņš (redaktors, tālr.: 63237858, epasts: alnis@dundaga.lv), Gunta Abaja, Baiba Dūda, Zinta Eizenberga, Gunārs Laicāns, Lauris Laicāns, Aivars Miška, Aldis Pinkens, Diāna Siliņa, Smaida Šnikvalde, Baiba Tendere un Jānis Zadiņš.

Publicētie materiāli ne vienmēr pauž redakcijas vai izdevēja viedokli. Par datu pareizību atbild tos snieguši amatpersona, citos gadījumos — raksta autors, intervijās — arī intervējama. Pārpublicēšanas gadījumā lūdzam atsaukties uz «Dundadznieku».

Iespiests Talsu tipogrāfijā. **Metiens:** 1500 eks. **Internetā:** www.dundaga.lv/avize

Dzīve tuvplānā

Oktobrī notika ne tikai Olimpiskā diena, bet arī Starptautiskā putras diena. Saikne nepārprotama: ja ēdīsi putru, būs spēks pasportot, ja sportosi, gribēsies ēst putru. Tāpat kā par visām citām noderīgām dienām, arī par šo gribas teikt: nav par skādi vienreiz pievērst uzmanību, bet labi būtu to darīt katru dienu. Šķiet, ka Kolkas dzejas tīrgus mazais apmeklētājs putras ēšanai ir nobriedis.

Alda Pinkena foto

Miķeļdienai bērnudārza Kurzemīte saime gatavojās laikus, iesaistot arī audzēkņu vecākus un vecvecākus. Kas līdzēja sagatavot veikalā nenopērkamu cienastu, kas kopā ar saviem mazajiem izraudzījās neparastāk izaugušus dārzeņus izstādei... Bet kāda bērna vecmāmiņa — Lillija Gleglu — darināja paša Miķeļa tēlu. Bērniem atrasties Miķeļa sabiedrībā patika, Miķelim bērnu — arī.

Foto no Kurzemītes albuma

Olimpiskās dienas devīze šogad bija «Padod bumbu!» jeb citiem vārdiem — godā bija celts Dundagas nacionālais sporta veids volejbols. Skolēni piedalījās pavisam astoņās dažādās sportiskās aktivitātēs, arī šādā. Tā vien šķiet, ka, to izpildot, dalībniekiem vajadzēs demonstrēt lielu sadarbības prātību.

Tamāras Kaudzes foto

Septītajā klasē pārbaudes darbā latviešu valodā vārdu «alnis» teikuma vidū uzrakstīju ar lielo «A», lai gan runa bija par dzīvnieku. Skolotāja to izlaboja, bet par kļūdu neieskaitīja. Kopš tā laika lolēju īpašu attieksmi pret skolotājām, alņiem un Alņiem. Arī pret šo manu radinieku, ar kuru esmu deklarējis vienā novadā. Šķiet, nesen viņu dzirdēju...

Viļņa Skujas foto

Kolkā Olimpiskās dienas nodarbēs iesaistījās visi pamatskolas un bērnudārza «Rūķītis» iemītnieki. Diena pagāja kustīgā priekā, un teju vienīgais sastinguma mirklis iestājās tad, kad visi kolčiņi kopā nofotografējās.

Foto no Kolkas pamatskolas albuma

Lūkojot, kas notiek kaimiņos (bet Latvijā jau teju viss iznāk kaimiņos!), noderīgi secinājumi rodas, saskatot gan atšķirīgo, gan līdzīgo. Mūsu pašvaldības delegācijai putnu pašvaldību salidojumā Neretā bija izdevība paviesoties Jāņa Jaunsudrabiņa muzejā. Arī tas ierīkots vecā «mājā ar stāstu», muzeja namā dzīvo tā vadītāja... Cik pazīstami!

Gunta Kārklevalka foto